

ΣΑΒΒΑΤΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ.

ΤΕΥΧΟΣ Α'. Ἀριθ. 31.

Σάββατον 8/20 Ἰουλίου 1878.

Τιμὴ 3 χαρτόγρασα.

Κωνσταντινούπολις. 7/19 Ἰουλίου.

Π ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ.

Τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα ἐλύθη ἐν τῷ συνεδρίῳ τὴν 23/5 Ἰουλίου. Ἐὰ κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην συνοψίζομεν ἐκ διαφόρων εὐρωπαϊκῶν ἑφημερίδων ὡς ἐπομένως.

Κατ' οὐσίαν πάντες οἱ τῆς Εὐρώπης ἀντιπρόσωποι ἐφρόνουν ὅτι καλὸν ἦθελεν εἶναι διὰ πολλοὺς λόγους νὰ βοηθήσῃ τὸ ἑλληνικὸν βασιλεῖον ὅπως ἐπανορθώσῃ τὰ μεθόρια αὐτοῦ. Πιστεύεται μάλιστα ὅτι ἡ Ἀγγλία ἐποίησεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν ῥητὰς ὑποσχέσεις ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην, καθ' ἣν στιγμὴν συνεβούλευσεν αὐτὴν νὰ καταστείλῃ τὴν ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Ἡπείρῳ ἐπανάστασιν. Ἀλλὰ τῆς στιγμῆς ἐπιστάσης, οὐδεὶς ἐφαίνετο μεριμνῶν πλέον ὅπως διατυπώσῃ περὶ τούτου ἕτερόν τι ἐκτὸς πλατωνικῶν πόθων ὁλως ἀορίστων.

Τότε οἱ τῆς Γαλλίας ἀντιπρόσωποι, ἀφοῦ τὸ συνέδριον ἀπεράσισε νὰ παραδεχθῇ τοὺς κκ. Δηλιγιάννην καὶ Ραγκαβῆν ὅπως ὑπερσπίσωσι τὸν ἀγῶνα αὐτῶν, ἐπεφορτίσθησαν νὰ ἐξεύρωσι συνδυασμὸν ἱκανοποιούντα ἐν τινὶ μέτρῳ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὐρώπην καὶ μὴ βλάπτοντα μεγάλως τὰ δικαιώματα τῆς Πύλης. Πολλαὶ σκέψεις καὶ πολλὰ διαπραγματεύσεις ἐγένοντο πρὸς ἐξέυρεσιν ἀποδεκτοῦ τύπου, ὃν τέλος ἐξέυρεν ὁ κύριος Βάδδινγκτων, τοῦτον δὲ τὸ συνέδριον ἐπεψήφισεν ἐν τῇ συνεδρίασει τῆς 23/5 Ἰουλίου. Κατὰ τὸν τύπον τοῦτον αἱ μεγάλαι δυνάμεις προσκαλοῦσι τὴν Τουρκίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα νὰ συνεννοηθῶσι διὰ τοιαύτην ἐπανάρθωσιν τῶν μεθωρίων, ὥστε ἡ γραμμὴ ἢ χωρίζουσα τοῦ λοιποῦ τὰ δύο ἐκεῖνα κράτη ν' ἀκολουθῇ ἀπὸ τῆς θαλάσσης τοῦ Αἰγαίου τὴν κοιλάδα τοῦ Σαλαμβριά (ἀρχαίου Πηνειοῦ) μέχρι Μετσόβου, ἐν δὲ τῇ ἰονικῇ

ἀπὸ τῆς κοιλάδος τοῦ Καλαμά (ἀρχαίου Θυάμιδος). Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ Ὑψηλὴ Πύλη καὶ ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις δὲν κατώρθουν νὰ συνεννοηθῶσιν, αἱ δυνάμεις δυνάμει προσθέτου ὄρου προσφέρουσι τὴν μεσολάβησιν αὐτῶν.

Μία μόνη δυνάμεις ἀπεδέξατο εἰλικρινῶς καὶ ἐκ τῶν προτέρων τὴν πρότασιν ταύτην, ἡ Ἰταλία· περὶ τούτου δὲ προκειμένου, ὀφείλω νὰ εἶπω ὅτι χθὲς εἶχον ἐσφαλμένως πληροφορίας τηλεγραφήσας ὑμῖν, ὅτι ἡ τῶν Ἰταλῶν συμπεριφορὰ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, γείτονας αὐτῶν, ἐφαίνετο ἀμφίβολος. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ κ. Κόρτη πρότεινε νὰ ὑπογράψῃ τὴν πρότασιν τῶν γάλλων πληρεξουσίων, ὁ δὲ κ. Βάδδινγκτων ὑπέβαλεν αὐτὴν σήμερον ἐν ὀνόματι τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας.

Καθόσον ἀφορᾷ τὰς λοιπὰς δυνάμεις, πᾶσαι ἐφαίνοντο διατεθειμέναι ν' ἀποδεχθῶσιν αὐτὴν ἐκτὸς τῆς Ἀγγλίας, προτιμώσης διατύπωσιν πολλῶν πλέον ἀρίστον. Ὁ λόρδος Βήκονσφελδ, ἐπεθύμει ὅπως τὸ συνέδριον περιορισθῇ προσκαλοῦν τὴν Τουρκίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα νὰ συνεννοηθῶσι δι' ἐπανάρθωσιν μεθωρίων, χωρὶς νὰ ὑποδεχθῇ οὐδὲ κατὰ πόσον ἢ πρὸς ὄφελος τῆς Ἑλλάδος διὰ μιᾶς λέξεως ἐπανάρθωσις αὐτῆ ἔδει νὰ ἐπεκταθῇ. Φρονῶ μάλιστα ὅτι ὁ ἄγγλος ὑπουργὸς ἀντέστη μετὰ τινος ἐνεργείας εἰς τὰς προτάσεις τῶν γάλλων πληρεξουσίων. Τὴν πρωίαν τῆς 5 ἡ ἀντίστασις αὐτοῦ διήρκει εἰσέτι, ἀναμφιβόλως δὲ ὅπως οἱ γάλλοι πληρεξούσιοι λάθωσι τὸν καιρὸν νὰ καταπέσωσιν αὐτόν, τὸ συνέδριον ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ μόνον κατὰ τὴν τρίτην ὥραν. Ἐν τούτοις ἐπὶ τέλους ἐνέδωκαν.

Ὁ κ. Βάδδινγκτων ὑπερσπιζόμενος τὴν πρότασιν αὐτοῦ, ἐπέμενεν ὅτι ἡ Πύλη ὀφείλει τοῦ λοιποῦ νὰ ἀσχοληθῇ εἰς τὴν βελτιώσιν τῶν ἐσωτερικῶν αὐτῆς· ὅτι ὀφείλει ν' ἀποφύγῃ πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ προκαλέσῃ νέας ταραχάς· ὅτι ὀφείλει νὰ βελτιώσῃ τὰ οἰκονομικὰ αὐτῆς

ἀνακτωμένη τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς Εὐρώπης. Ὑπέμνησεν ἀκολούθως εἰς τὸ συνέδριον—τὸ δ' ἐπιχείρημα τοῦτο φαίνεται παραγαγὸν ζωηράν ἐντύπωσιν—ὅ,τι, ὅτε τῷ 1830 ἡ Ἑλλάς προσηνέχθη τῷ βασιλεὶ Λεοπόλδῳ, ἀπειρήθη αὐτὴν συνεπεῖα τῶν σημερινῶν αὐτῆς μεθοριῶν. Ὁ κ. Βάδδινγκτων ὑπέμνησεν ἐπίσης ὅτι δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν γίνονται μετὰ τῆς Πύλης διαπραγματεύσεις περὶ ἐπανορθώσεως μεθοριῶν ἐν τῇ ἐννοίᾳ ἣν ὑπέδειξε, καὶ ἐπομένως ὅτι ἡ Πύλη δὲν δύναται νὰ ἐκπλαγῆ διὰ τὴν ἀποτεινομένην αὐτῇ πρόσκλησιν. Ἀκολούθως ἐποιήσατο ἐκκλησίαν εἰς τὰ φιλοδίκαια αἰσθήματα τοῦ συνεδρίου καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην ὅπως ικανοποιηθῆ ἐν τῷ γενικῷ συμφέροντι ἡ αἴτησις αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τέλει εἶπεν ὅτι ἡ Εὐρώπη δὲν ἔχει συμφέρον νὰ ἐξασθενήσῃ τὸ σημερινὸν ἀνακτοβούλιον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὅτι ἀπεναντίας εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ ἐνισχύσῃ ἐπιφορτίζουσα αὐτὸ ἐν ὀνόματι τῆς Εὐρώπης νὰ φέρῃ εἰς αἴσιον πέρας τὰς διαπραγματεύσεις, αἵτινες ἤθελον εἶναι συνέπεια τῆς εἰς τὸ συνέδριον ὑποβληθείσης προτάσεως.

Ὁ κόμης Κόρτης ὑπέβαλε παρατηρήσεις τινὰς, δι' ὧν ὑπεστήριξε θερμῶς τοὺς λόγους τοῦ κ. Βάδδινγκτων.

Ἀκολούθως ἠγέρθη ὁ λόρδος Βήκονσφηλδ καὶ ἀπήγγειλεν ἀξιόλογον λόγον, δι' οὗ ἐξιστόρησε τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα. Ὑπέμνησε τὸ διηγετικὸν ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἡ Ἀγγλία ἔλαβεν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὰς θυσίας αἱ ἐποιήσατο ὑπὲρ τῆς συστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου. Συνέστησεν ἐπιμόνος τῇ Τουρκίᾳ νὰ ικανοποιήσῃ τὴν Ἑλλάδα ὅπως τὸ ὀθωμανικὸν καὶ ἑλληνικὸν στοιχεῖον δυνήθῃσι νὰ ὑπάρξωσιν ἐν κοινῇ συμφωνίᾳ καὶ ν' ἀντιστῶσιν οὕτως εἰς τὰς ἐπιδρομικὰς τάσεις τοῦ σλαβικοῦ στοιχείου. Κατέδειξεν ὅτι οὐδαμῶς ἐπρόκειτο διὰ τοῦτο νὰ τεθῆ ἡ ἀρχὴ σχεδίου διανομῆς, διότι πρὸ πολλῶν μηνῶν τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως συνήφθησαν διαπραγματεύσεις τοιαῦται, ὅποια ἡ προκειμένη, καὶ ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν τότε νὰ γείνη λόγος περὶ διανομῆς, ἀφοῦ δὲν ὑπῆρχεν ἡ συνθήκη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου.

Ὁ λόρδος Βήκονσφηλδ προσέθηκεν ὅτι ἐδίστασεν ἐπὶ πολὺ πρὶν ἢ συγκατανεύσῃ εἰς τὴν πρότασιν τοῦ κ. Βάδδινγκτων, διὰ τὸν ἀπλοῦν λόγον ὅτι αὐτὴ ὑπέδεικνε εὐκρινέστατα τὴν αἰτούμενην ἐπανόρθωσιν, καὶ ὅτι ἡ ὑπόδειξις αὐτὴ κατ' αὐτὸν περιόριζε τὴν κυριαρχικὴν

θέλησιν τῆς Πύλης, ἀλλ' ὅτι ὑπεχώρησεν εἰς τὰ προβληθέντα αὐτῷ ἐπιχειρήματα· πράγματι ἐνόησεν ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ διαχαραχθῆ εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη ὠρισμένη χώρα, ἐφ' ἧς νὰ συναφθῶσιν αἱ διαπραγματεύσεις, καὶ ἐπομένως ὅτι ἀποδέχεται τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Βάδδινγκτων καὶ τοῦ κόμητος Κόρτη ὑπογραφείσαν πρότασιν.

Ὁ λόγος τοῦ εὐγενοῦς λόρδου προὐκάλεσε βραχίαιαν ἀπάντησιν τοῦ κόμητος Σουβαλώφ, εἰπόντος ὅτι οἱ Σλαβοὶ εἰσὶν ἀδελφοὶ τῶν Ἑλλήνων, ὅτι οὐδεὶς ὑπάρχει ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ αὐτῶν, καὶ ὅτι ἡ Ῥωσσία ἤθελον ἀποδείξει τοῦτο ὑποστηρίζουσα ἀνεπιφυλάκτως τὴν εἰς τὸ συνέδριον ὑποβληθείσαν πρότασιν. Τὴν πρότασιν ταύτην ἀπέδειξε καὶ ἡ Αὐστρία. Ὁ κόμης Ἀνδράσσου συμμετασχὼν τῶν προκαταρκτικῶν διαπραγματεύσεων παρατήρησε πρὸς τὸν λόρδον Βήκονσφηλδ ὅτι ὤφειλεν ἡ Ἀγγλία νὰ εὐλασθῆ τὰς προσπάθειάς τῆς Γαλλίας, ἧτις καθ' ἅπασαν τὴν διάρκειαν τοῦ συνεδρίου ἀπέδειξε δείγματα συμπαθείας πρὸς τὴν Ἀγγλίαν, ὡσάκις ἐπέτρεψαν αὐτῇ τὸ τοιοῦτον τὰ γενικὰ τῆς Εὐρώπης συμφέροντα.

Ὁ γερμανὸς ἀρχιγραμματεὺς διὰ τῆς συνήθους εὐκρινείας αὐτοῦ κατέδειξε πρὸς τοὺς ὀθωμανοὺς πληρεξουσίου ὅτι αὐτὴ ἡ Πύλη μέγιστον ἔχει συμφέρον νὰ ικανοποιήσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὸν τρόπον ὡστε νὰ δύναται νὰ ζῆ μετ' αὐτῶν ἐν ἀρμονίᾳ, νὰ παύσῃσι δὲ αἱ διηγετικαὶ ἐκείναι ταραχαὶ αἱ συνταράσσουσαι τὴν εὐρωπαϊκὴν ἡσυχίαν. Συνέστησεν αὐτοῖς νὰ φανώσι διαλλακτικοὶ διάγοντες εἰρηνικῶς μετὰ λαοῦ, πρὸς ὃν ἡ Εὐρώπη δεικνύει τοσοῦτο παρρησία τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῆς.

Πάντες οἱ ἄλλοι πληρεξουσίου, καὶ αὐτοὶ οἱ Ῥῶσοι, ἐπεδοκίμασαν τοὺς λόγους τοῦ προέδρου καὶ παρεδέξαντο τὴν πρότασιν τοῦ κ. Βάδδινγκτων. Ἐπομένως ἀπεφασίσθη νὰ προσκληθῆ ἡ Πύλη ὅπως ἐκτείνῃ τὰ ἑλληνικὰ μεθόρια μέχρι τοῦ Πηνειοῦ ἀφ' ἐνὸς καὶ τοῦ Καλαμᾶ ἀφ' ἑτέρου, νὰ συνεννοηθῆ δὲ ἀπ' εὐθείας μετὰ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ὅπως διαχαραχθῆ ἡ μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν ὀρεθτικὴ γραμμὴ.

Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν τὰ δύο κράτη δὲν δυνήθῃσι νὰ συνεννοηθῶσι φιλικῶς, αἱ ἐν τῷ συνεδρίῳ δυνάμεις προσφέρουσι δικαίῳ τῇ ἑαυτῶν μεσολάβησιν. Ἡ πρόσκλησις αὐτῆ τοῦ συνεδρίου ὑπὸ τινὰ ἐποψίν δυνατόν νὰ θεωρηθῆ ὡς διαταγὴ, ἂν δ' ἡ Πύλη καλῶς ἐσκέπτετο, θὰ ἔσπευδε νὰ πραγματοποιήσῃ αὐτήν. Ὡς πα-

ρέτηρησεν ὁ κ. Βίσμαρκ, ἔχει συμφέρον νὰ ἰκανοποιήσῃ τοὺς Ἕλληνας, διότι ταυτοχρόνως ἤθελον εὐχαριστήσῃ τὰς δυνάμεις, αἵτινες ὑπεστήριξαν αὐτὴν κατὰ τῆς Ῥωσσιτικῆς φιλοδοξίας διατηροῦντες αὐτῇ τὴν Ῥωμυλίαν μετὰ τοῦ Αἵμου. Ἀπ' ἐναντίας, ἂν προβάλλῃ νέας δυσχερείας, δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς τὰς δυνάμεις νὰ ἐπεμβῶσιν ἐκ νέου εἰς τὰς ὑποθέσεις αὐτῆς, ἴσως δὲ μετὰ προθέσεως ἥττον καλῆς.

Ἐν τούτοις δύναται τις νὰ προῖδῃ ὅτι τὰ πράγματα δὲν θέλουσι παρέλθῃ ἀνευ τινὸς δυσχερείας. Οἱ ὀθωμανοὶ πληρεξουσίου ἐκήρυξαν ὅτι δὲν εἶχον ὀδηγίας ὡς πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα. Ὑπαινίσσονται μὲν ὅτι ἡ Πύλη θέλει συγκατανεύσει νὰ χορηγήσῃ ἐπανόρθωσιν μεθοριῶν, ἀλλ' ἀρνοῦνται νὰ λάβωσιν οὐδεμίαν θετικὴν ὑποχρέωσιν, ὡς μὴ ἔχοντες μέχρι τοῦδε οὐδεμίαν ὡς πρὸς τοῦτο ἀκριβῆ ὀδηγίαν.

ΑΡΧΑΙΟΤΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΓΕΝΟΥΣ.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'.

Παρωχηκῶται γεωλογικαὶ περίοδοι.

Α'.

Ἐκ τῶν περὶ τὰ δατώδη τέλματα Skovmoses καὶ τὸ ὕδροστάσιον τῆς Schussenried ἐρευνῶν εἰδόμενον τὸν ἀνθρώπον ὑριστάμενον τε καὶ βιοῦντα ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸ τῆς παγετώδους περιόδου πέρας. Ἀλλὰ διήλθεν ἄρα οὗτος διὰ ταύτης, ἢ προηγῆθη αὐτῆς; Ὑπῆρξε δὲ δι' αὐτὸ τοῦτο σύγχρονος τῶν τε φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν εἰδῶν, ἅπερ ἐν παντὶ καιρῷ ἐν τοῖς ὄρυκτοις (προκατακλυσμαίαις) κατετάχθησαν; Πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας γνωστὸν ὅτι μετὰ βεβαιότητος δυνάμεθα καταρατικῶς ν' ἀπαντήσωμεν γνωστὸν δ' ἐπίσης τυγχάνει ὅτι μόλις ἀπὸ τῆς χθὲς χρονολογεῖται τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου γεγονότος ἢ ἀποδείξει, λαμπροτάτη καὶ αὐτὴ τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος ἐπιστημονικὴ κατάκτησις.

Ἡ ἀπόδειξις αὐτὴ ἐδράζεται ἐπὶ πειστηρίων, ἅπερ τοσοῦτο καθολικῆς τυγχάνουσι σήμερον ἀποδοχῆς, ὡστε ἀρκούμεθα εἰς τὴν ἀπλὴν αὐτῶν ἀπαρίθμησιν. Πρόδηλον ἔστιν ὅτι τὰ ἀνθρώπινα ὄστα, τὰ ἐν στρώματι οὐπω ἀνασκαυθέντι τεθαμμένα, μαρτυροῦσι τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρώπου, καθ' ὃν χρόνον τὸ στρώμα ἐκεῖνο ἐσχηματίζετο, προφανὲς δὲ ὅτι οἱ ὑπὸ ἀνθρωπίνης χειρὸς ἐξεργασμένοι καὶ εἰς πελέκεις ἢ πρίονας μεταποιηθέντες πυριτόλιθοι, οἱ εἰς ἀκόντια ἢ βέλη μετασχηματισθέντα κέρατα τῶν κτηνῶν ἀναμφίριστα ἀποτελοῦσι μαρ-

τύρια τῆς τῶν ἐργασμένων αὐτὰ ἀνθρώπων παρούσας. Ὅταν δὲ διὰ τῶν ἀνθρώπων ἀνευρίσκονται ὄστα μετ' ὄστων ἄλλων ζῴων συμπεφυμένα ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ οὐπω ἀνακινηθέντι στρώματι, ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας τυγχάνει ὅτι ὁ ἀνθρώπος καὶ τὰ ζῶα ἐκεῖνα κατὰ τὸν αὐτὸν πάντως διεβίωσαν χρόνον.

Ὅχι ὀλίγα ἀντικείμενα, ἐν ταῖς τρισὶ ταύταις καθυπαγόμενα κατηγορίαις, ἀπὸ τῶν πρώτων ἐνταυτῶν καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ προτελευταίου αἰῶνος ἀνεκαλύφθησαν. Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ 1700 ἐξ ἀνασκαφῶν, τῇ διαταγῇ τοῦ Ἐβεράρδου Λουδοβίκου, δουκὸς τῆς Βυρτεμβέργης, ἐνεργηθειῶν, ἐν Canstadt παρὰ τὴν Στουτγάρδην, πολυπληθῆ ἀνευρέθησαν ὄστα ζῴων ἐκλειοπίτων, ἀνὰ μέσον τῶν ὁποίων ἐνυπῆρχε κρανίον ἀνθρώπινον. Ἀλλὰ τοῦ πολυτίμου τούτου λειψάνου τὴν φύσιν μόνον κατὰ τὰ 1835 διηκρίβωσεν ὁ Γαίγγρος. Περὶ τοῦ αὐτοῦ σχεδὸν χρόνου Ἀγγλὸς τις, ὁ Kemp ἀνεύρισκεν ἐν Λονδίῳ μεταξὺ ἐλεφαντοδόντων πέλεκυν λίθινον παρεμπερῆ τοῖς ἐν Saint Acheul ἀνακαλυφθεῖσι. Βραδύτερον ὁ Ἐσπερος (Esper) ἐν Γερμανίᾳ, ὁ Ἰωάννης Frère ἐν Ἀγγλίᾳ ἀνεκάλυψαν γεγονότα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀνάλογα, ἀλλ' οὐδέτερος αὐτῶν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὴν σημασίαν αὐτῶν, διότι ἡ μὲν γεωλογία διέτέλει εἰσέτι νηπιώδης τὴν ἡλικίαν, ἡ δὲ παλαιοντολογία οὐδ' ὕριστατο ὄλωσ.

Β'.

Μόνον δ' ἐν ἔτει 1823 ὁ Amy Boué ἀνευρὼν ἀνθρώπινα ὄστα κατὰ τὸ πρόσχωμα (loess) τοῦ Ρήνου περὶ τοῦ Lhar ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Βάδης, ἐπέδειξεν αὐτὰ τῷ Κυβιέρῳ, ὑπολαμβάνων ὡς ὀρυκτὰ ὄστα. Ὁ Κυβιέρως ἠρνήθη νὰ παραδεχθῆ τὴν ἰδιότητα αὐτῶν ταύτην, ἐφ' ᾧ πολλὰκις ἐκακίσθη, ἀδίκως ὅμως· διότι πλείστους παρατηρήσας σκελετοῦς, ὑποτιθεμένους μὲν ὡς ἀνθρωπίνους, μεταβληθέντας δ' ἐφεξῆς μετὰ προσεκτικὴν ἐρευναν εἴτε εἰς μαπτόδοντας, εἴτε εἰς σαλαμάνδρας, εἴτε καὶ εἰς ἀπλοῦς ἀμμολίθους ἰδιοτρόπως ἐκ φύσεως ἐσχηματισμένους, καὶ διὰ τοῦτο ἐπέχων, ἅμα παρουσιασθέντος γεγονότος ἐνιαίου μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου, φρονιμώτερον ἔκρινε ν' ἀποδεχθῆ ὅτι τυχαίαι τις ἐκτόπισις εἶχε μετακομίσασα ἐν τῷ πρόσχωματι ὄστα πολλῶν ὀψιγενέστερα τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ στρώματος ἐκείνου.

Ἀλλ' οὐδέποτε ὁ Κυβιέρως, μεθ' ὅσα κἂν ἐβρέθησαν, ἠρνήσατο τὸ δυνατόν τοῦ ἀποκαλυφθῆναι τὸν ὄρυκτὸν ἀνθρώπου τὸν ἀντικείμενον διαβρῆθῆναι ἀπέδειξε τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὡς προγενέστερου τῶν ἐσχάτων τῆς σφαίρας ἀναστατώσεως· ὁ ἀνθρώπος, εἶπεν, ἠδύνατο νὰ διαίτῃ-

ται ἐν χώρῃ σμικρῶς ἐκτάσεως, ὁπόθεν ὀρυόμενος διεσπάρη πολλαπλασιασθεὶς καθ' ὅλον τῆς γῆς τὸ πρόσωπον μετὰ τὴν λήξιν τῶν φοβερῶν ἐκείνων συμβάντων, ἐξ οὗ καταδείκνυται ὅτι ἐξίτου ἀπροσφμεῖς τυγχάνουσιν οἷτε ἔπαινοι καὶ οἱ φόβοι, οἱ κατὰ τοῦ μεγάλου ἡμῶν φυσιοδίφου ἐπὶ δοξασίᾳ, ἢ οὐδέποτε ἔσχε, κατασκευασθέντες.

Ἡ ὑπερβάθμιος ἴσως περίσκεψις, μεθ' ἧς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἐπραγματεύετο ὁ Κυβιέρος, ἡ δοξασία ἦν ὑπελαμβάνετο πρεσβεύων, οὐχ ἦττον συνέτεινον εἰς τὸ ἀσκεῖν πίσιν ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης, ἄτε παρακλύδουσαι τὴν διάγνωσιν τῆς σημασίας τῶν παρατηρήσεων, ἄς συνέλεξαν ὁ Tournal (1828—1829) ἐν Aude, ὁ Christol (1829) ἐν Gard, ὁ Schmerling (1833) ἐν Βελγικῇ, ὁ Joly (1835) ἐν Λοζάρρῃ, ὁ Μάρκελλος de Serres (1839) ἐν Aude, καὶ ὁ Lund (1844) ἐν Βραζιλίᾳ. Τῶντοι δὲ ἐν ἔτει 1835 ἄπαντες σχεδὸν οἱ ἀληθῶς ἐπὶ σοφίᾳ διαπρέποντες ἠσπάζοντο τὴν εὐπροσώπως ὑποστηριζομένην ιδεάν τοῦ κ. Desnoyers, καθ' ἣν δὲν ἐνομιζέτο μὲν ὡς ἀδύνατος τοῦ ὀρυκτοῦ ἀνθρώπου ἢ ὑπαρξίς, ἐπιστεύετο ὅμως καθόλου ὅτι ἡ ἀνακάλυψις αὐτοῦ δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐπιτευχθῆ. Τὴν περιφανῆ ἀπόδειξιν πράγματος ἐπὶ τοσοῦτον μὲν χρόνον ἀπιστομένου, παρὰ πάντων δὲ καθόλου τανῶν παραδεδεγμένου ὀφείλει ἡ ἐπιστήμη εἰς τὴν ἐνδελεχῆ σπουδὴν καὶ μελέτην διακεκριμένου ἀρχαιοδίφου τοῦ Boucher de Perthes, ὅστις ἀγόμενος ὑπὸ φιλοσοφικῶν τινῶν ιδεῶν, σφόδρα ἀνεπιτηδείων ἄλλως εἰς τὸ προσεταιρίσαι αὐτῷ ὀπαδοὺς καὶ πρεσβεύων ἐκ τῶν προτέρων τὴν ὑπαρξίν ἀνθρωπίνων ὄντων, προγενεστέρων μὲν τοῦ νῦν ὑπεστώτος ἀνθρώπου, διαφόρων δὲ τούτου κατὰ πολὺ, ἠλπιζεν ὅτι ἤθελεν εὐρεῖ πάντως ἢ τὰ λείψανα αὐτῶν, ἢ τῆς χειροτεχνίας αὐτῶν τὰ προϊόντα κατὰ τὰς ἐπιπολαιότερας τῶν γεωδῶν προσχώσεων. Ἐποπεύων δ' εἶτε αὐτὸς, εἶτε δι' οἰκείων πρακτόρων τὴν ἀνασκαφὴν λατομείων ψαμμίτου (ἀρένας) παρὰ τὴν Abbeville κειμένων, συνέλεγε πλῆθος πυριτολίθων (silex), μᾶλλον μὲν ἢ ἦττον βαναύτως ἐξεργασμένων, ἀλλ' ἀναψήριστον τοῦ χειροποιήτου τὸν χαρακτῆρα φερόντων. Ἐξ ἐνίων φιλοπονημάτων αὐτοῦ δημοσιευθέντων (1847) παρακινήθητες τινὲς εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ, ἐκ περιτροπῆς καὶ οὗτοι εἰς ὁμοίων ἐπεδόθησαν ἀντικειμένων ἰγγηλασίαν. Μετὰ μικρὸν οἱ μὲν κ. κ. Rigollot (1855) καὶ Gaudry (1856), ἀνευρόντες ἐν τοῖς λατομείοις τοῦ Saint Acheul πελέκεις ὁμοίους τοῖς ἐν Abbeville ἀνακαλυφθεῖσιν, ἀνεκίρουν ἐαυτοὺς πεπεισμένους, οἱ δὲ σοφοὶ Ἄγγλοι Falconer, Prestwich καὶ Lyell, τὴν τοῦ Boucher de Perthes ἐπισκεφθέντες συλλογὴν, ἔπραξαν τὸ αὐτὸ καὶ πολλοὺς ἔσχον τοὺς μιμητάς.

Γ.

Ἐν τούτοις καὶ μετὰ τὰς πολυαριθμούς ἀνακαλύψεις, ὅσαι ἐγένοντο ἐν τε τοῖς ἄντροις καὶ τοῖς ψαμματορυχεῖσι καὶ ἐν αὐτοῖς τῶν Παρισίων τοῖς περιχώροις, πάλιν ἡ αὐτὴ ἀντετάσσετο ἀντίρρησης κατὰ τῶν ἀποδεχομένων τοῦ ὀρυκτοῦ ἀνθρώπου τὴν ὑπαρξίν, ἣν καὶ ὁ Κυβιέρος εἶχεν ἀντιτάξας πρὸς τὸν Amy Boué, ὅτι δηλαδὴ, παρασυρέντα ὑπὸ τῶν ὑδάτων, συνεφορήθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ συνανεμίγησαν ἐπιπροσθηθέντα λείψανα ζώων ἐκλειπτότων μετὰ ὄστων ἀνθρωπίνων καὶ χειροποιήτων ἀντικειμένων. Τὸ ἐπιχείρημα δὲ τοῦτο νέαν προσεκτῶ ἰσχὺν ἐκ τῆς ἐξόχου ἐπιστημονικῆς ὑπολήψεως τοῦ ὑποστηρίζοντος αὐτὸ κ. de Beaumont, ἀποδίδόντος τὰς περὶ τὴν Abbeville γεωδεις προσχώσεις εἰς τὴν ἐπικλινῆ διάθεσιν τῶν στρωμάτων τῆς χώρας αὐτῆς, σχηματισθέντων, ὡς ἐλεγεν, ἐκ κατακλιθῶν ἀμυγδαλῶν τὴν σφοδρότητα, ἄπαξ διὰ χιλίων ἐνιαυτῶν ἐνασκηπουσῶν, συναναφυρουσῶν δὲ τὰς ἐκ ποικίλων στρωμάτων ἀνασπασθείσας ὕλας καὶ διατεινομένου ὅτι ἦττονος λόγου πάντως ἄξια ἦσαν τὰ ἐν τοῖς ἄντροις ἀνακαλυπτόμενα παλαιοντολογικὰ ἀντικείμενα, καθόσον ἡ ἐκ τῶν δινῶν τῶν βραχθαίως καταβρέθοντων ὑδάτων διενεργουμένη εὐχερῆς ἀναμόλυσμα ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ἐναποθέσῃ ἐν τῷ κέντρῳ ὑποκειμένου στρώματος ἀντικείμενα ἀπὸ ἐπιπολαιότερων ἀναρπασθέντα στρωμάτων, χωρὶς κινδύνου καταστροφῆς οὐδετέρου αὐτῶν.

Οὐκ ὀλίγοι λοιπὸν εὐφμεῖς ἄνδρες ἠμφιγνόουν εἰσέτι, ὅτε ὁ κ. Lartet ἐδημοσίευσεν τὸ ἀξιόλογον αὐτοῦ περὶ τοῦ ἐν Aurignac ἄντρου φιλοπόνημα (1861), δι' οὗ ἀπεδείκνυτο ἀδύνατος τοῦ λοιποῦ ἡ ἀμφιβολία. Τὸ ἄντρον ἢ κάλλιον εἰπεῖν τὸ κρησφύγετον τοῦτο ἦν κεκλεισμένον καθ' ὅν χρόνον ἀνεκαλύφθη διὰ λίθινῃς πλακῶς, μακρόθεν μετενηνεγμένης. Ὁ κ. Lartet ἀνεῦρεν εἶτε ἐν τῷ ἐσωτερικῷ εἶτε ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τοῦ ἄντρου τὰ ὄστᾶ ὀκτὼ εἰδῶν ζώων ἐπὶ ἐννέα, ἄπερ κυριώτατα χαρακτηρίζουσι τὰ τεταρτογενῆ ἔδαφη καὶ λεπτομερῶς περιέγραψε τὰ λείψανα ἐκάστου αὐτῶν ἐν τῷ ἰδίῳ ὑπομνήματι. Ἐνια τῶν ζώων τούτων εἶχον προδήλως καταβρωθῆ ἐν ᾧ εὐρέθησαν τόπων, τὰ δὲ ὄστᾶ αὐτῶν, κατὰ μέρος ἀπηνθηρακόμενα, ἔφερον εἰσέτι τὸ ἴχνος τῆς πυρᾶς, ἢ οἱ ἀνθρακίαι καὶ ἡ σποδὸς παρέκειντο. Τὰ ὄστᾶ τοιχοῦ ῥινόκερω παρίστων ἐντομὰς γενομένης δι' ἐργαλείων τῆς πυριτολίθου, τὰ δὲ σπογγώδη αὐτῶν ἄκρα ἐφαίνοντο περιβεβρωμένα ὑπὸ σαρκωδῶν θηρίου, οὗ τὸ εἶδος ἀπεκαλύπτετο ὑπὸ τῶν παρακειμένων κοπρολίθων, ὅτινες διεγνώσθησαν ὄντες οἱ τῆς ἀντροδαίτου ὑάινης (hyena speloea).

Τὸ ἐν Aurignac ἄντρον, εἶτε κρησφύγετον, ἀποκαλυφθὲν ἐξ ἀνασκαφῆς ἐνεργηθείσης ἐν τινι ὀρεινῷ ὀγκώματι ἐξαρτωμένῳ ἐκ τοῦ ὄροπεδίου Lanémézan, ὅπερ πάντῃ ἀνεπηρέαστον ἔμεινεν ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν ἐξαρσιν συμβάντος κατακλυσμοῦ, διέφευγε τούτου ἕνεκεν πᾶσαν ἀντίρρησιν στηριζομένην τυχὸν ἐπὶ τῆς παρεμβάσεως τῶν βρουμάτων τοῦ ὕδατος, διὸ ἅμα ὡς διεκοίνωσεν ὁ κ. Lartet τὰ ἐν αὐτῷ εὐρέθηνα ἀντικείμενα, παρακρήμα καθολικῆς καὶ ὁμοθύμου ἔτυχον ταῦτα ἀποδοχῆς, ἀπάσης αὐτῶν τῆς σημασίας ἐκτιμηθείσης. Τὰ ἀντικείμενα ταῦτα κατεδείκνυον τὸν ἀνθρωπὸν βιούοντα μὲν ἐν μέσῳ τῷ κατὰ τὴν τεταρτογενῆ περίοδον ζωικῷ βασιλείῳ, σιτούμενον δὲ πλὴν τῶν ἄλλων καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ κρέατος τοῦ ῥινόκερω καὶ παρακολουθούμενον ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑάινης, ἐπιφωλουμένης ἐκ τῶν λειψάνων τῶν δειπνῶν αὐτοῦ. Ἀποδεδειγμένη ἄρα ὑπῆρχε κατὰ ταῦτα ἡ συνύπαρξις τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ὀρυκτῶν ἐκείνων ζωικῶν ὕλων.

Καὶ ἐξεδήλωσαν μὲν εἰσέτι σοφοὶ τινες, σπάνιοι ἄλλως, διαθέσεις ὑποστροφῆς εἰς τὰς ἀρχαίας ιδεᾶς ἀρνούμενοι ν' ἀποδεχθῶσι τὰ μαρτυρία ταῦτα δι' ἄλλους τε λόγους καὶ διὰ τὴν ἀνακάλυψιν ἀνθρωπίνης σιαγόνος ὑπὸ τοῦ Boucher de Perthes ἐν Moulin Quignon γενομένην, ἀλλ' ὅμως τοσοῦτο πολυαριθμὰ ἐπῆλθον τὰ εὐρήματα, ὥστε καὶ ὁ ἔσχατος αὐτῶν περιήλθε μετὰ μικρὸν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπιτρέψῃ τὸν λόγον πρὸς τὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ἰστάμενον ὀρυκτὸν ἀνθρωπὸν, χωρὶς τὴν ἐλαχίστην ν' ἀντιτάξῃ ἔνστασιν.

Δ.

Ἄγαν μακρὰν καὶ φρουδὴν ἀληθῶς ὑπολαμβάνων πασῶν τούτων τῶν ἀνακαλύψεων τὴν ἐξαριθμησιν, ἀρκοῦμαι νὰ σημειώσω τῶν ἀξιολογοτέρων τινὰς, συνδεσμένας μετὰ τῶν ὀνομάτων τοῦ τε Lartet καὶ τοῦ πιστοῦ αὐτῷ συνεργάτου Christy. Σύνδου οὗτοι οἱ ἀκάματοι φυσιοδίφαι ἀνεκάλυψαν ἐν Eyzies ἔδαφος σταλακτικὸν ἐξ ἀμυγδαλίτου γησίου συγκείμενον λίθου, ἐγκλῆτον δ' ἐν τῇ μάξῃ αὐτοῦ κατεργασμένους πυριτολίθους καὶ τέφρας καὶ ἀνθρακας καὶ ποικίλων ζώων τῆς τεταρτογενεῖς περιόδου ὄστᾶ, εὐρεῖται πλάκες τοῦ ἀμυγδαλίτου τούτου κοσμοῦσι σήμερον πλείστας παλαιοντολογικῶν ἀντικειμένων συλλογὰς. Ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ ἄντρον ἀνεῦρον σπόνδυλον νεαροῦ ταράκρου ὑπὸ λόγχης ἐκ πυριτολίθου διαπειρώμενον, ἥτις θραυσθεῖσα ἐν τῷ ὄστῳ τοῦ θηρίου ἐπήνεγκε τὸν θάνατον ἐπὶ τέλους ὁ κ. Lartet γηθόσυνος παρέστη ἐν ἔτει 1864 εἰς τὴν ἀνακάλυψιν ἐλάσματος ἐξ ὀδόντος ἀρχεγόνου ἐλέφαντος (μαμμοῦθ) κατεσκευασμένου, ἐφ' οὗ τεχνίτης εἶχε χαραξᾶς διὰ σμίλης ἐκ πυριτολίθου

αὐτοῦ τοῦ θηρίου τὸ διάγραμμα ἐν τῇ παναρχαίᾳ ταύτῃ γλυφῇ πάντες προφαίνονται τοῦ μαμμοῦθ οἱ χαρακτῆρες τοιοῦτου, ὅσος ἀπαντᾷ εἰσέτι ἐσθότε διατετηρημένος μετὰ τῆς παχέας σισύρας καὶ τοῦ μακροῦ αὐτοῦ τριχώματος ἐν τοῖς πάγοις τῆς Σιβηρίας.

Ὅπως δυναθῆ ὁ ἀνθρωπὸς νὰ χαραξῆ τὴν μορφὴν ζώου τινὸς, ἐξ ἀνάγκης ἔπρεπε νὰ ζῆ σύγχρονος μετ' αὐτοῦ τοιαύτης φύσεως ἀποδείξεις ταχέως ἐγένοντο πολυπληθέστεραι ἅμα καὶ πιστικώτεραι. Ἐν Ariège ὁ μὲν κ. Garrigou εὐρε τὸ ἰχνογράφημα τῆς ἀντροδαίτου ἄρκτου ἐπὶ τροχάλου κεχαραγμένου, ὁ δὲ κ. de Vibraye ἀνεκάλυψεν ἐν τῷ κατὰ τὴν Langerie Rasse ἄντρον τὸ σχεδιάσμα ταρανδομαχίας τεχνηέντως κεχαραγμένου ἐπὶ πλακῶς σχιστολίθου. Τὸ αὐτὸ δὲ ζῶον ἀπηντήθη διὰ γλυφῆς ἀναπαριστώμενον ἐν τε τῷ αὐτῷ κρησφύγετῳ, εἶτι δὲ καὶ ἐν τῷ κατὰ Montastruc ἄντρον, ὁπόθεν ὁ κ. Peccadeau de l'Isle ἐξήγαγε τὰς θαυμασίας ἐκείνας ἐγχειριδίων λαβὰς.

Οὐδαμῶς προτιθέμενος νὰ πραγματευθῶ ἐνταῦθα περὶ τῶν ὀπλων, ὀργάνων καὶ παντοειδῶν ἐργαλείων ἀπὸ τῆς ἀπλῆς μαχαίρας μέχρι τῶν βελῶν καὶ τῶν ὀσέων ἐκείνων καμάκων, μέχρι τῶν φύλλῳ δάφνης παρεμφερῶν λογχῶν, μέχρι τῶν ὀδοντωτῶν καὶ ποικιλοσχίμων ἐγχειριδίων, ἄπερ εἰσὶν ἀντάξια τῶν ὀρειότερων παλαιοντολογικῶν τῆς Δανίας ἀντικειμένων, ἀρκοῦμαι νὰ διαβεβαιώσω ὅτι πάντα ταῦτα τὰ ἔργα μαρτυροῦσιν ἀψευδῶς τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅτι κατὰ χιλιάδας ἀριθμοῦνται σήμερον τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐξεργασθέντα ἀντικείμενα κατὰ τὴν γεωλογικὴν περίοδον, τὴν προηγησαμένην τῆς καθ' ἡμᾶς.

Καὶ κατὰ πάντας μὲν τοὺς δόμους τῶν τεταρτογενῶν σχηματισμῶν ἀνευρέθησαν τὰ λείψανα αὐτῶν ἐκείνων τῶν ἐργατῶν, εἰ καὶ μὴ ἕκασταχῶ ὁμοίως ἄφθονα, ἀλλ' ὑπὲρ πολλὰς τῆς Εὐρώπης ἐπικρατείας συνεισενεγκούσας τὴν ἑαυτῶν συμβολὴν εἰς ἀπαρτισμὸν τοῦ συνόλου τῶν ἀνακαλύψεων, τὴν πρώτην μάλιστα κατέχουσι θέσιν ἡ Γαλλία καὶ ἡ Βελγικῆ.

Μὴ δυνάμενος νὰ ἐνδιακρίψω ἐνταῦθα περὶ τὰς λεπτομερείας, ὧν τινες ἐν ἄλλῳ τῆς παρουσίας βίβλου χωρίῳ εἰσὶ μᾶλλον καταχωριστέαι, ἀρκοῦμαι εἰς τὸ ποιῆσαι μνεῖαν τοῦ τάφου τοῦ Cro Magnon ἀνακαλυφθέντος μὲν ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ τοῦ σιδηροδρομοῦ ἐν ἔτει 1860 ὁ μακρὰν τοῦ κατὰ τὴν Eyzies σταθμοῦ, παρασχόντος δ' ἡμῶν τὸν τύπον μιᾶς τῶν εὐκρινέστερων κεχαρακτηρισμένων ὀρυκτῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν. Μνημονεύσω δ' εἶτι μᾶλλον τῶν ἐνδελεχῶν ἀλλὰ καὶ μάλα εὐτυχῶν ἐρουσῶν, τῶν ἀπὸ τοῦ 1867 μέχρι τοῦ 1873 ὑπὸ τοῦ κ. Μαρτίνου διενεργηθεισῶν ἐν τοῖς περὶ τοὺς

Παρισίους λατομείους, ὧν τὰ πορίσματα ἐπέτρεψαν τῷ Hanu νὰ ὀρίσῃ τὴν διαδοχὴν τῶν τύπων κατὰ τὰ προσεχῆ ἡμῶν περίχωρα, προστιθεὶς τούτοις καὶ τὰς παρὰ τοῦ κ. Dupont ἐν τῇ κοιλάδι τῆς Lesse γενομένας ἐξερευνήσεις, δι' ὧν, ἀρξαμένων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1864 καὶ ἐπὶ ἐπτὰ ἐνιαυτοὺς παραταθειῶν μετ' ἀπαραβλήτου δραστηριότητος, συνελέγησαν ἐν τῷ τῶν Βρυξελλῶν Μουσείῳ περὶ τὰς 80 μὲν χιλιάδες πυριτολίθων ὑπὸ ἀνθρωπίνης χειρὸς λελαξευμένων, 40 δὲ χιλιάδες ὄστων ζῶων ταξινομηθέντων νῦν, τὰ ἐν Furfooz εὑρεθέντα κρανία καὶ εἰκὰς σιαγόνων, ἐν αἷς διαπρέπει ἡ τοσοῦτον διάσχημος καταστάσις ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν γένους τῆς Νωλέττας.

Ἄλλα τοῦ ὄρυκτοῦ ἀνθρώπου ἡ ὑπαρξίς οὐκ ἐν μόνῃ τῇ Εὐρώπῃ ἐπεκυρώθη. Ἦδὲ ὁ Lund ἀπὸ τοῦ 1844, διακηρύξας ὅτι εἶχεν εὐρῶν ἐν ἄντροις τισὶ κατὰ τὴν Βραζιλίαν ἀνθρώπινα ὄστα μετὰ λειψάνων ἐκλιπόντων ζῶων ἀνάμικτα, ἀνῆρσε βραδύτερον τὰς ἰδίας ἀποφάνσεις, ὑπὸ τὸ κράτος βεβαίως τῆς δυσπιστίας, ἣν ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ ἐνέπνευε πᾶσα τοιαύτης φύσεως ἀγγελία· ἀλλ' αἱ παρατηρήσεις αὐτοῦ, αἱ ἄνευ λεπτομερειῶν ἀτυχῶς δημοσιευθεῖσαι τότε, πιθανῶς ἦσαν ὀρθαί ἐν ἔτει δὲ 1867 ὁ κ. W. Blake ἀνεκοίνωσεν ἐν τῇ κατὰ Παρισίους συγκροτηθείσῃ ἀρχαιολογικῇ συνόδῳ ὅτι ἐν τοῖς χρυσοφόροις τῆς Καλλιφορνίας· στρώματι καὶ ἰδίᾳ παρὰ τὸ χωρίον Sonora ἀνευρίσκοντο συχνάκις ὄπλα, ἐργαλεῖα, οὐχ ἦντον ἢ κοσμῆματα λίθινα συμπεφυρμένα μετὰ ὄστων μαμμουθ καὶ μαστόδοντος ὧν μεγάλην ἄμα καὶ πλουσίαν συλλογὴν κατέχει ὁ ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ οἰκῶν διδάκτωρ Snell, ὁ δὲ ἰατρὸς Wilson ἀπὸ τοῦ ἔτους 1865 τοιαῦτα τινὰ εἶχε δημοσιεύσας.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

Θ ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ.

ΩΣ ΥΜΝΟΓΡΑΦΟΣ,

ΚΑΙ ΗΚΑΤ'ΑΥΤΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΓΥΜΝΩΔΙΑ.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὀνομαστός διὰ τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου, διάσημος ὑμνογράφος καὶ θεολόγος, υἱὸς εὐγενῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν γονέων, σύμβουλος τοῦ χαλίφου τῆς Δαμασκού, μοναχὸς τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, κήρυξ τοῦ θεοῦ λόγου ἐν Ἱεροσολύμοις, διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁμολογητὴς τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἁγίων εἰκόνων, ἐτελεύτησεν ἐν βαθεῖ γήρατι κατὰ τὸ 776 μ. Χ.¹ Βαθεῖαν τῆς θεολογίας γινώσκον ἀπονέμουσι

¹). Κατὰ τινὰ μὲν ἐτελεύτησε τῷ 756 μ. Χ. κατ' ἄλλους δὲ τῷ 760· βλ. Ἰβρ. δεκεμ. δ'.

τῷ θεῷ Δαμασκηνῷ καὶ οἱ διαμαρτυρούμενοι, μηδαμῶς διαμφορητοῦντες τὴν προσηγορίαν Χρυσόροδος, ἣτις ἀπεδόθη αὐτῷ κατὰ τὸν Θεοφάνη¹. Ἔνεκα τῆς θαυμάσιας χάριτος, τῆς ἀναβλυζούσης καθάπερ χρυσοῦ ἔκτε τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Ὁ Σουΐδας περὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ γράφει ταῦτα. «Ἰωάννης Δαμασκηνός, ὁ ἐπικληθεὶς Μανσοῦρ, ἀνὴρ καὶ αὐτὸς ἑλλογμώτατος, οὐδενὸς δεύτερος τῶν κατ' αὐτὸν ἐν παιδείᾳ λαμπάντων. Συγγράμματα αὐτοῦ πᾶνυ πολλὰ καὶ μέγιστα φιλοσοφικά, εἰς τε τὴν θείαν Γραφὴν παράλληλοι κατ' ἐκλογὴν καὶ οἱ ἄσματικοὶ κανόνες, ἱαμβικοὶ τε καὶ καταλογάδην». Περαιτέρω δὲ ἐπιπροστίθητι ταῦτα. «Οἱ γοῦν ἄσματικοὶ κανόνες Ἰωάννου τε καὶ Κοσμά σύγκρισιν οὐκ ἐδέξαντο, οὐδὲ δεξιζιντο μέχρις ἂν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος περαιωθῆσεται².

Ἡ δὲ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ ψάλλει ταῦτα κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Δαμασκηνοῦ³.

Τί σὲ ὀνομάσωμεν, ἅγιε; θεολόγον Ἰωάννην, ἢ Δαβὶδ τὸν μελωδόν; πνευματέμφορον κινύραν ἢ αὐλὸν ποιαντικόν; γλυκαίνων ἀκοήν τε καὶ διάνοιαν, εὐφραίνων Ἐκκλησίας τὰ συστήματα, τοῖς μελιβρύτοις σου φθέγμασι, καταγαλίζων τὰ πέρατα· ἐκέτευε τοῦ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Καὶ ἐν τοῖς στιχηροῖς.

Πάτερ Ἰωάννη πάντοτε, τὴν Ἐκκλησίαν Χριστοῦ, καταραϊδρυνας ἄσμασιν ἐνθεαστικῶτάτα, μελωδῶν παναοίδιμε τῇ ἐνεργείᾳ, πάτερ, τοῦ πνεύματος τὴν σὴν κινύραν ἀνακρουόμενος τὴν παναρμόνιον τοῦ Δαβὶδ μιμούμενος, ἦν ἐνηγῶν θεοῖς μελωδῆματι πάντας κατέθελξας.

Καὶ ἐν τῇ ἐνάτῃ ᾠδῇ ταῦτα. Ἄγιων τὰ τάγματα, ὑμνολόγησας ὅσι, τὴν ἀγνὴν Θεοτόκον, Χριστοῦ τὸν Πρόδρομον, αὐθις Ἀποστόλους, προφήτας σὺν ἄσκηταῖς, σοφοῦς διδασκάλους, δικαίους καὶ μάρτυρας, ἐν ταῖς τούτων νῦν αὐλίξῃ σκηναῖς.

Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Ἀκροπολίτης λέγει ταῦτα περὶ τῶν ἁσμάτων τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ.

«Κοσμεῖ μὲν οὖν τὰ πρῶτα τοῖς στιχηροῖς αὐτοῦ μελωδῆμασι τὴν τοῦ Σωτῆρος φαιδρὰν ἐξ ἀνάστασιν... καὶ ταῖς λοιπαῖς δὲ τῶν πανηγύρεων, ἐπ' αἷς ὁ εὐσεβὴς λαὸς ἐνθάζομεν, ἐν τι πάντες πρυτινέτες τῶν ὄσα περὶ ὁ Δεσπότης

¹). Χρονικ. πρὸς τὸ 19' ἔτος τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Ἰακάρου.
²). Ἐν λέξει Ἰωάννης Δαμασκηνός
³). βλ. μὴν δεκεμβ.

καὶ ρύστης ἐνανθρωπίσας διατετέλεκε, κάλλιστα τε καὶ πλεῖστα ζυνέθετο. Πρὸς δὲ καὶ μνήμας ἀγίων τοῖς ὁμοίοις λαμπρῶς κατεκόσμησεν¹.

Καθ' ὅλας λοιπὸν ταύτας τὰς μαρτυρίας ὁ ἅγιος Ἰωάννης συνέταξε κανόνας εἰς Δεσποτικὰς ἑορτάς, εἰς Θεομητορικὰς, εἰς μνήμας Προφητῶν, Ἀποστόλων, Ἱεραρχῶν, Διδασκάλων, Ὁσίων καὶ Μαρτύρων. Ἀναμνήσθη δὲ καὶ γνησιώτατα ἄσματικὰ προΐοντα τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ ἀνεγνωρίσθησαν οἱ ἀκόλουθοι κανόνες.

1. Εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, πεποιημένος διὰ στίχων².

2. Εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνεια τοῦ Κυρίου διὰ στίχων³.

3. Εἰς τὴν Πεντηκοστὴν διὰ στίχων, φέρον τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν. «Ποίημα κυρίου Ἰωάννου τοῦ Ἀρχλα. Τὴν τελευταίαν ἐπωνυμίαν ὁ Ἀλλάτιος θεωρεῖ προσηγομένην ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου⁴. Κατὰ τὰ ἀρχαῖα χειρόγραφα ὁ κανὼν οὗτος, καθὼς καὶ οἱ κανόνες εἰς τὰ

¹). Λόγος εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν.

²). Ἐπιγράφεται οὕτως. «Ἐτερος κανὼν ἱαμβικός, ποίημα κυρίου Ἰωάννου φέρον ἀκροστιχίδα τὴνδε διὰ στίχων ἠρωελεγεῖων.

• Ἐθεπίης μελέσιν ἐφύμνια ταῦτα λιγαίνει,
Ἰῶα Θεοῦ, μερόπων ἔνεκα τικτόμενον
Ἐν χθονί, καὶ λύοντα πολύστονα πῆματα κόσμου.
Ἄλλ', Ἄνα, βῆτήρας ῥυσο τῶνδε πόνοιον.
Ἄρχεται δὲ ἡ πρώτη ᾠδὴ τοῦ κανόνος οὗτου.
• Ἐσωσε λαὸν θαυματουργῶν Δεσπότης; . . .

³). Ἐπιγράφεται οὕτως. «Ἐτερος κανὼν ἱαμβικός τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, οὗ ἡ ἀκροστιχίς, διὰ στίχων ἠρωελεγεῖων.

• Σήμερον ἀχράντιο βαλὼν θεορβεγγεῖ πυρτῶ,
Πνεύματος ἐνθάπτει νάμασιν ἀμπλακίη,
Φλέξας παμμεδέοντος εἰς πάϊς ἡπίον δὲ
Ἰμνηταῖς μελέων τῶνδε δίδωσι χάριν.
Ἄρχεται δὲ ἡ πρώτη ᾠδὴ τοῦ κανόνος οὗτου.
• Στείβει θαλάσσης κυματούμενον σάλω. . . .

⁴) Πλήρης ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει οὕτω. «Ἐτερος κανὼν ἱαμβικός, ποίημα κυρίου Ἰωάννου τοῦ Ἀρχλα, οὗ ἡ ἀκροστιχίς διὰ στίχων ἠρωελεγεῖων.
• Θειογενὲς, Λόγε, Πνεῦμα Παράκλητον πάλιν ἄλλον,
Ἐκ γενέτου κόλπων ἦκας ἐπιχθονίοις.

Οἷα πυρὸς γλώσσησι φέρον Θεότητος αὐλοῦ,
Σῆμα τῆς φύτης καὶ χάριν ὑμνοπόλοισ.
Ἡ ἀρχὴ δὲ τῆς πρώτης ᾠδῆς τοῦ κανόνος ἔχει οὕτω. • Θεῖψ κλυφθεῖς ὁ βραδύγλωστος γόρφ. . . .
Σ. Μ.

Θεοφάνεια καὶ τὰ γενέθλια τοῦ Κυρίου, εἶναι ποιήματα τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ¹. Μολοντί δὲ ἐν τούτῳ τῷ κανόνι δὲν ὑπάρχει ἡ σαφήνεια ἐκείνη, δι' ἣς τὰ ἄσματα τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ διακρίνονται τοῦθ' ὅπερ παρήγαγεν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς γνησιότητος αὐτοῦ², ἀλλ' ἐν τοῖς στίχοις γνωστών, οἷ δὲν δύναται νὰ τηρηθῇ ἡ ἐλευθέρα εὐροια τῶν ἐνοπιῶν καὶ τῶν λέξεων. Καὶ ἡ μὲν ἀκροστιχίς τοῦ κανόνος τούτου, ὡς καὶ τῶν Θεοφανείων, συνίσταται ἐκ τεσσάρων στίχων³, ὁ δὲ κανὼν αὐτὸς ἀναμείλπει τὰς ἐκ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπιδαψιλευθείσας ὁμοείας, καθὼς ἐν τῷ κανόνι τῶν Θεοφανείων ἀνυμνολογοῦνται οἱ καρποὶ τοῦ θεοῦ βαπτίσματος.

4. Εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα μετὰ στιχηρῶν, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἐκ τῶν λόγων τοῦ Ἀκροπολίτου. Ὁ κανὼν οὗτος εἶναι πανηγυρικώτατος καὶ ἡδύτατος, ἄσμα πλήρες χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης περὶ τοῦ νικητοῦ τοῦ θανάτου καὶ τοῦ Ἄδου⁴.

5. Εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου μετὰ στιχηρῶν παρηγόρων εἰς ψυχὰς ἐπὶ τῆς γῆς ὄρφανὰς. Ὁ κανὼν οὗτος φέρει ἐπιγραφὴν, «Ἰωάννου μοναχοῦ» καὶ ἄρχεται διὰ τοῦ ἀκολουθοῦ εἰρμοῦ. «Τῷ Σωτῆρι Θεῷ τῷ ἐν θαλάσῃ λαδὸν, κτλ.

6. Εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος. ὁ ἱερὸς Δαμασκηνός συνέταξε καὶ λόγον εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην.

7. Εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. «Ἄκουε κόρη παρθένε ἀγνή». Ἐν τῇ ἐλληνικῇ ἀκολουθίᾳ τῆς κ' μαρτίου διὰ τῶν λέξεων τούτων ἄρχεται ὁ εἶρμος τῆς ἡ' ᾠδῆς. Ὁ κανὼν οὗτος τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ συνίσταται ἐκ δύο μόνων ᾠδῶν (τῆς ἡ' καὶ τῆς θ', αἱ προηγούμεναι φαίνεται ἀνήκουσιν εἰς ἄλλον ὑμνωδόν). Ἄπαντες δ' οὗτοι οἱ ἀπαριθμηθέντες ἐπὶ τὰ κανόνες ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ὑμνογράφου αὐτῶν ἐξεδόθησαν πρῶτον διὰ τύπου τῷ 1501, ὑπὸ τοῦ Ἄλδου Μανουκίου (Alde Manuce).

8. Κανὼν εἰς τὴν κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ,

¹) Ἐν τοῖς χειρογράφοις τῆς ἐν Βιέννῃ βασιλ. βιβλιοθήκης, κώδ. θεολ. 147.

²) Ὁ παρ' Εὐσταθίῳ ἐπισκόπῳ Θεσσαλονίκης ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ αὐτοῦ κανόνος.

³) Αἱ ἀναφερόμεναι ἐνταῦθα ἀκροστιχίδες ἐκ στίχων τεσσάρων ἐκάστη εἶναι τὰ ἐν τῇ ἀνωτέρω ὑποσημειώσει ἡμῶν ἠρωελεγεῖα. Σ. Μ.

⁴) Ὁ κανὼν τοῦ Πάσχα φέρει ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν. «Ποίημα κυρίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ», ἄρχεται δὲ ὡς ἀκόλουθος. «Ἀναστάσεως ἡμέρα, λαμπρυνθῶμεν λαοί, πάσχα Κυρίου πάσχα, καὶ τὰ λοιπά.

ἀρχόμενος οὕτω. * Ἀσιμεν πάντες λαοί. Κατὰ τὴν γνώμην Μαξίμου τοῦ Ἑλλήνου¹ ὁ κανὼν οὗτος εἶναι ποίημα Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ². Ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς Πεντηκοσταρίοις ἐπιγράφεται, * Ἰωάννου μοναχοῦ.

9. Κανὼν εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου τούτου ὁ εἰρμὸς τῆς ἀ' ᾠδῆς ἀρχεται οὕτως. * Ἀνοῖξω τὸ στόμα μου, καὶ πληρωθήσεται πνεύματος κτλ. κατὰ δὲ τὰ ἀρχαῖα χειρόγραφα εἶναι ποίημα τοῦ Δαμασκηνοῦ. Προσέτι κατὰ τοὺς εἰρμούς τοῦ κανόνος τούτου συντάξαν τὰς ἐαυτῶν ᾠδὰς, ὁ μὲν ἱερεὺς Θεοφάνης εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου, ὁ δὲ Γεώργιος ὁ Νικομηδείας εἰς τὰ Εἰσόδια Ἰοῦερὸς Δαμασκηνὸς συντάξαι τρεῖς λόγους εἰς τὴν Κοίμησιν, οἵτινες ὑπάρχουσιν ἐν χειρογράφοις τοῦ 15 αἰῶνος ἐν τῇ συνοδικῇ τῆς Μόσχας βιβλιοθήκῃ³. Εἰς πάντας τούτους τοὺς κανόνους πλὴν τῶν δύο πρώτων ἔγραψεν ἐρμηναῖον περὶ τὸ 1150 ἔτος, Γεώργιος ἀρχιεπίσκοπος Κορίνθου, ἀναγνωρίζων αὐτοὺς ὡς πικήματα τοῦ Δαμασκηνοῦ⁴. Οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία ὑπάρχει, ὅτι οἱ κανόνες τῶν κυριακῶν καὶ τὰ στιχηρὰ τῆς Ὀκτωῆχου συνετέθησαν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ἐκ χειρογράφων ὑπάρχει γνωστὸν τὸ ἀκόλουθον σύγγραμμα, οὗ ἡ ἐπιγραφή Ἰωάννου τοῦ Ζωναρά, μεγάλου Δρουγγαρίου τῆς Βίγλας καὶ πρώτου μέλους τῆς Συγκλήτου ἐρμηναῖα τῶν εἰς τὰς κυριακὰς κανόνων Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ⁵.

Μεταξὺ τῶν τοῦ Δαμασκηνοῦ ᾠδῶν εἰς τὴν Θεο-

¹ Μαξίμος ὁ Ἕλληνας παρὰ Ῥώσοις καλεῖται ἄλλως καὶ Μαξίμος ὁ Ἀγιορείτης, ἐξ Ἀρτης τῆς Ἠπείρου καταγόμενος, σοφὸς καὶ ἐνάκετος τοῦ Ἀγίου ὄρους μοναχὸς, προσκληθεὶς εἰς Ῥωσσίαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Βασιλείου Ἰβάννοβιτς καὶ ἀπελθὼν (τῷ 1518). παρέσχε τῇ Ῥωσικῇ Ἐκκλησίᾳ μεγάλας ὑπηρεσίας διὰ τῶν γνώσεων καὶ τῆς εὐσεβείας αὐτοῦ. Βλ. καὶ Νεοελλ. φιλολ. Κωνστ. Σάβα, σελ. 124—126. Σ. Μ.

² Βλ. Ἐν τῇ Ἐκκλ. Ἱστ. Πλάτ. Μητρ. Μόσχ. λόγ. 1α', σελ. 312. Ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἐλληνικοῖς χειρογράφοις ὁ κανὼν οὗτος ἐπιγράφεται, * τοῦ Ἀντίπατρα, ἐν ἄλλοις δὲ * εἰς τὴν Ἰνδοκτον» (Harlesii ad 9 τόμ. Φαβρ. Ἑλλ. βιβλ. σελ. 743).

³ Κώδ. 63 101. 278. Περιοδ. τοῦ ὑπουργ. τῶν ἐκκλ. ἐν Ῥωσσίᾳ, 12, 414.

⁴ Φαβρικ. Ἑλλ. βιβλιοθ. τόμ. 9, σελ. 742—743 ἐκδ. Harlesii.

⁵ Matthæi Descriptio cod. biblioth. Moscu. cod. 377 περὶ τῶν ἐλληνικῶν τῆς Παλαιστίνης χειρογράφων. Βλ. καὶ Περιοδ. τοῦ Ἱπ. τῶν Ἐκκλ. ἐν Ῥωσσίᾳ 12, 414.

τόκον ὑπάρχει προσέτι καὶ κανὼν αὐτοῦ εἰς τὸ Γενέσιον αὐτῆς, * κυρίου Ἰωάννου (σεπτ. η'). Μετὰ δὲ ταῦτα κατὰ τὰ μηνῶτα καὶ κατὰ τὰς ἐβρυνας τοῦ Ἀλλατίου¹ καὶ τοῦ Μαΐου (Maii) εἰσὶ γνωστοὶ καὶ οἱ ἀκόλουθοι.

Α'. Κανὼν εἰς Δαμασκηνοῦ εἰς μνήμας προφητῶν. 1. Εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Προδρόμον εἰς τὴν σύλληψιν αὐτοῦ μετὰ στιχηρῶν καὶ ἐπιγραφῆς * Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (σεπτ. κγ'). 2. Εἰς τὸν αὐτὸν, εἰς τὴν εὑρεσιν τῆς τιμίας αὐτοῦ κάρας, ἀρχομένου οὕτως. * Δεῦτε εὐφήμεν τῇ γλώττῃ, κτλ. (φεβρ. κδ') ᾠδὴ γνησία τοῦ ἱεροσολυμίτου Μοναχοῦ, ἐπειδὴ πρῶτον νῦν εὔρε τὴν κεφαλὴν τοῦ Προδρόμου ὁ ἱεροσολυμίτης ἀγωνιστής². 3. Κανὼν εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν, οὗ ἡ ἀρχὴ, * Φώτισόν με κύριε κτλ. (μαρτ. θ'). 4. Κανὼν μετὰ στιχηρῶν εἰς τὸν προφήτην Ἠλίαν (ἰουλίου κ') καὶ 5. Κανὼν εἰς τὸν προφήτην Ἐλισσαῖον (ἰουνίου εδ').

Β'. Ὡδαίεις Ἀποστόλους. 1. Δύο κανόνες εἰς τὸν ἀπόστολον Πέτρον καὶ Παῦλον, ἐπιγραφόμενοι, * κυρίου Ἰωάννου μετὰ στιχηρῶν * Ἰωάννου μοναχοῦ (ἰουν. κθ'). Εἰς τῶν κανόνων τούτων ἐξεδόθη πρὸ καιροῦ ὑπὸ Μαΐου ἐξ ἀρχαίων χειρογράφων³. Ὁ βιογράφος Νεΐλου τοῦ νεωτέρου εἶδε καὶ ἀνέγνω καὶ ἐγκώμιον εἰς τοὺς Ἀποστόλους, συντεταγμένον ὑπὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ διὰ στίχων ἱαμβικῶν⁴. 2. Κανὼν εἰς τὸν ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, οὗ ἡ ἀρχὴ, * Ὁ καθαρὸς ἡγαπημένος, κτλ. (μαΐου ς'). καὶ 3. Εἰς τὸν ἀπόστολον Ἀνδρέαν (νοεμβρ. λ') καὶ Ἀνανίαν (ὀκτ. α').

Γ'. Ὡδαίεις δικαίους. Εἰς τὸν Ἰὼβ, ἧς ἡ ἀρχὴ, * Τὸν καρτερικὸν ἀδάμαντα, κτλ. (μαΐου ς') καὶ εἰς τὸν ἅγιον Δάξαρων * Ὁ πρὶν ἐκ μὴ ὄντων παραγαγὼν, κτλ. γνωσταὶ μόνον ἐκ χειρογράφων.

Δ'. Ὡδαί εἰς ἱεράρχας. 1. Δύο κανόνες εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον, ἐξ ὧν ὁ μὲν εἰς γνωστὸς ἐκ τοῦ μηναιῖου (ἰανουαρ. α'), εἶναι ἔργον ἀναμνήστον τοῦ Δαμασκηνοῦ⁵, ὁ δ' ἕτερος ἐξεδόθη ὑπὸ Μαΐου⁶.

¹ Allatii Proef ad op. Damasceni, Fabricii biblioth. græc. IX. 741. ² Beda de rat. temporum. Διηγ. Μαρκέλ. ἐν τῷ βίῳ Ἰωάν. τοῦ Προδρόμου σελ. 75—86. Μόσχ. 1848. ³ Specil. roman. IX 730. Ἐν τῷ Σλαβ. μηναιῖῳ ὁ κανὼν οὗτος εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐσφαλιμένως ἀποδίδεται εἰς τὸν Θεοφάνη. ⁴ Allatii proleg. ad op. Damascen. ἀναγνῶναι ἐγκώμιον εἰς τοὺς Ἀποστόλους συγγραφὴν παρὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Δαμασκηνοῦ Ἰωάννου ἱαμβικῶς καὶ ἐμμέτρως στίχαις καταπεποιημένον. ⁵ Acta Sanctorum append. ad tom. 2 junii ⁶ Specil. rom IX 713

2. Κανὼν εἰς Γρηγόριον τὸν Νύσσης (ἰανουαρ. ι'). 3. Εἰς τὸν ἅγιον Ἰππόλυτον Ῥώμης (ἰανουαρ. λ'), εἰς τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον Κύπρου, οὗ ἡ ἀρχὴ, * Ἐν τῷ τοῦ θεράποντος πιστῶς (μαΐου εδ'). 4. Κανόνες εἰς Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον καὶ εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον Μυρέων πρὸ καιροῦ ἐκδοθέντες ὑπὸ Μαΐου¹.

Ε'. Κανόνες εἰς μάρτυρας. 1. Εἰς τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανον μετ' ἐπιγραφῆς * Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (δεκεμ. κς'). 2. Εἰς τὴν πρωτομάρτυρα Θέκλαν (σεπτ. κδ'). 3. Εἰς τὴν μάρτυρα Εὐφρημίαν μετ' ἀκροστιχίδος * Ἐγκωμιάζω τὴν πανεύφημον κόρη, ἀνευ θεοτοκίων, οὗ ἡ ἀρχὴ, * Ἐλκει πρὸς ὀμνυδία κτλ. (σεπτ. ις'). 4. Εἰς τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας, τοὺς μαρτυρήσαντας ἐν Σεβαστείᾳ (μαρτ. θ'). 5. Εἰς Λεόντιον καὶ Ἰουλιανὸν (ἰανουαρ. ιη' καὶ κα'). 6. Εἰς Φώτιον καὶ Ἀνίκητον (ἰουλ. ιβ'). 7. Εἰς Κοσμάν καὶ Δαμιανὸν μετ' ἐπιγραφῆς * Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (νοεμ. ι'). 8. Εἰς τὸν μάρτυρα Μηνᾶν (νοεμ. ια') καὶ Εὐστράτιον μετὰ τῆς συνοδίας (δεκεμ. ιγ'). 9. Κανόνες εἰς τοὺς μάρτυρας Γεώργιον καὶ Βασίλειον, ἐκδοθέντες ὑπὸ Μαΐου². 10. Εἰς τὸν μάρτυρα Ἀρτέμιωνα, ἡ μὲν ἀκροστιχὶς κατ' ἀλφάβητον ἡ δὲ ἀρχὴ, * Ἀνοίγω τῆς γνώσεως θησαυροὺς (ἀπριλ. ιγ') ὁ ἱερεὺς Δαμασκηνὸς ἔγραψε καὶ βίους μαρτύρων, τελειωθέντων ἐπὶ Λικινίου. 11. Κανὼν εἰς τὸν μάρτυρα Θεόφιλον, ἡ ἀρχὴ, * Ἀρχὴ ἔχη μάστιγας, ἡνῶστος ἐκ χειρογράφου καὶ εἰς τὸν μάρτυρα Κόνωνα, * Ὁ καλλίνικος νῦν μάρτυς ὀμνείσθω γνωστὸς ἐπίσης ἐκ χειρογράφου³.

ς'. Κανόνες εἰς ὁσίους. Εἰς τὸν ὅσιον Θεοδόσιον (τὸν Κοινοδιάρχη), μετ' ἀκροστιχίδος ἐν τοῖς εἰρμοῖς καὶ ἐπιγραφῆς * Δαμασκηνοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ, * Ὡς σοφὸς ταξιδάρχης. . . Ἐν τῷ Σλαβωνικῷ μηναιῖῳ ἐσφαλιμένως ἐπιγράφεται τῷ Θεοφάνει. Εἰς Παῦλον τὸν Ὁρθόδοξον, εἰς Εὐθύμιον τὸν μέγαν μετ' ἐπιγραφῆς * Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, εἰς Μαξίμον τὸν δυσολογητὴν, * Ἰωάννου μοναχοῦ (ἰανουαρ. ια' ιε' κ' κκ'), δύο κανόνες εἰς Συμεὼν (τὸν Στυλιτὴν) μετὰ στιχηρῶν, ἐξ ὧν ἐν

¹ Specil. rom. IX 725. ² Ὅπως οἱ δύο οὗτοι κανόνες. οὕτω καὶ οἱ ἄλλοι ἐξεδόθησαν ὑπὸ Μαΐου. ἐκτὸς τῶν γνωστῶν ἐν τοῖς μηναιῖς. ³ Ὁ κανὼν εἰς τὸν ἅγιον Βαβύλαν (σεπτ. δ') ἐν μὲν τῷ Σλαβ. μηναιῖῳ ἐπιγράφεται * Ἰωάννου, ἐν δὲ τῷ ἐλληνικῷ * Θεοφάνους. Ὁ κανὼν δὲ εἰς Θεόδωρον τὸν Τύρων. Ἐν τῷ σλαβωνικῷ Τριωδίῳ φέρεται ὡς ποίημα Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ὅτι ὁ θεὸς, διότι ἀνέκει εἰς Ἰωάννην τὸν Εὐχάριστον.

* Δαμασκηνοῦ (σεπτ. α'), εἰς τὸν ὅσιον Χαρίτων (σεπτ. κη') ἀναχωρητὴν ἐν Παλαιστίνῃ, εἰς Ἰωάννην (τὸν Καλυβίτην), ἡ ἀρχὴ * Πλουτισθεὶς ταῖς θεαῖς, κτλ. γνωστὸς ἐκ χειρογράφου, καὶ εἰς Ῥωμανὸν τὸν μελωδὸν, γνωστὸς ὑπὸ Ἀλλατίου¹.

Ὡσαύτως ἀνήκουσιν ἀναντιρρήτως εἰς τὸν ἱερόν Δαμασκηνὸν καὶ οἱ κανόνες εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, ἑορτῆς ἰδίᾳ ἐν Ἱερουσαλὴμ (σεπ. ιγ') ὁ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἐπιφανέντος εἰς τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντίνου σημείου τοῦ Σταυροῦ μετ' ἐπιγραφῆς * Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (μαΐου ς') ὑπάρχουσι δὲ ἐν σλαβ. μηναιῖῳ χειρογράφῳ τοῦ 11 αἰῶνος δύο κανόνες εἰς τοὺς Ἀσωμάτους μετ' ἐπιγραφῆς * Ἰωάννου Μοναχοῦ².

Οὕτως ἐκ τῶν ᾠδῶν τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ πρὸς τιμὴν ἁγίων γνωσταὶ εἶναι μόνον τεσσαράκοντα πέντε κανόνες. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν συγγραμμάτων τοῦ θείου Δαμασκηνοῦ, τῶν ἐκδοθέντων τῷ 1575 ἐν Βασιλείᾳ κατεχωρήθησαν ἐν τῇ λατινικῇ μεταφράσει καὶ τὰ ἀκόλουθα τροπάρια (σελ. 607—608).

α'. Εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Ὡς φοβερὰ ἡ κρίσις σου, Κύριε, κτλ.

β'. Εἰς τὴν Θεοτόκον τὴν ἀκαταίτητον, Θεοτόκε, ἐλπίδα σου ἔχω, σωθήτωμαι. . .

γ'. Εἰς τὴν αὐτήν. Ὑπερῆδος, ἀειπάθηνε, εὐλογημένη Θεοτόκε, προτάγαγε κτλ.

δ'. Εἰς τὸν Κύριον. Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, πάσης γὰρ ἀπολογίας κτλ. Τὸ τροπάριον τοῦτο ὀρίζεται νὰ ψάλληται ἐν τῷ μετωρίῳ τῆς ἀ' ὥρας ἐκ διατάξεως τῆς αὐτοκρατείας Εἰρήνης (16 αἰῶνος).

ε'. Εἰς τὸν Κύριον. Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, ἐπὶ σοὶ γὰρ πεποιθήμεν κτλ.

ς'. Εἰς τὴν Θεοτόκον. Τῆς εὐπλαγχνίας τὴν πύλην ἀνοίξον ἡμῖν, εὐλογημένη Θεοτόκε. . .

ζ'. Εἰς τὴν αὐτήν. Πολλὰ τὰ πλήθη τῶν ἐμῶν, Θεοτόκε, πταισμάτων κτλ.

η'. Εἰς τὴν ἰδίαν. Τὴν πάταν ἐλπίδα μου εἰς σὲ ἀνατίθημι κτλ.

θ'. Εἰς τὸν Ἀρχάγγελον. Τῶν οὐρανίων στρατιῶν, ἀρχιστράτηγε κτλ.

ι'. Εἰς τὴν εὑρεσιν τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου. Ὡς θεῖον θησαυρίσμα ἐγκεκρυμμένον τῇ γῆ, Χριστὸς ἀπεκάλυψε κτλ. Τὸ ἀπολυτικίον τοῦτο τροπάριον ψάλλεται τῇ κε' μαΐου, ὅτε ἑορτάζεται ἡ γ' εὑρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου,

¹ De synodo Pho'inian, σελ. 543. ² Τὰ τροπάρια ἀνήκουσιν εἰς Κλήμεντα τὸν Στουδίτην.

ἀλλὰ δὲν ἐπιγράφεται τῷ Δαμασκηνῷ. Ἐκτός δὲ τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα αὐτοῦ ἀνεπίγραφα.

Ἁγίασιος ὁ μοναχὸς λέγει, ὅτι ὁ ἱερός Δαμασκηνὸς συνέταξεν ὡραίου κανόνας καὶ ἰδιόμοιλα παναρμόνια¹. Ἰδιόμελα δὲ καὶ στιχηρὰ ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις λέγονται ἐκεῖνα, ἅτινα συνετέθησαν καὶ ψάλλονται οὐχὶ κατὰ προσόμοιον ὑπόδειγμα, ἀλλὰ κατ' ἴδιον αὐτῶν μέλος. Καὶ τοιαῦτα στιχηρὰ συνέταξε βεβαίως ὁ συντάξας τὴν ὀκτώηχον ὁ Ἀλλατίος γράφει, ὅτι ἐγνώρισε "Troparia Damasceni propre innuenera, in variis festivitates". Πιθανὸν λέγων τροπάρια νὰ ἐνοῦσι ὡσαύτως τὰ τε καλούμενα τροπάρια καὶ τὰ στιχηρὰ. Ὡς ἀδιαφιλονέικητον πρέπει νὰ θεωρησώμεν, ὅτι ὑπὸ τοῦ ἀκαταβλήτου προμάχου τῶν ἁγίων εἰκόνων συνεγράφη καὶ τὸ λαμπρὸν τοῦτο ἔσμα. «Τὴν ἄχραντον εἰκόνα σου προσκυνούμεν ἀγαθὴ κτλ. Τὸ τροπάριον τοῦτο ἔψαλλεν ὁ ἅγιος μάρτυς Στέφανος ὁ νέος ἐπὶ τοῦ αὐτοκρ. Κοπρινύμου τῷ 754 μ. Χ. καὶ ἐφεξῆς ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης. Ὁ ἱερός Δαμασκηνὸς συνέταξε καὶ τὸ κατανυκτικὸν στιχηρὸν τοῦ α' ἡχοῦ ὅπερ ψάλλεται νῦν κατὰ τρίτην, ἔψαλλε δὲ καὶ ὁ ἅγιος Στέφανος τότε τῷ 754 ἔτει². Ἐπίσης τὰ στιχηρὰ τὰ ἀδόμητα ἐν τῷ τελευταίῳ ἀσπασμῷ τῶν κεκοιμημένων ἐγράφησαν ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ὡς γνωστὸν ἐκ τοῦ βίου αὐτοῦ³. Ὁ πατριάρχης Ἰωάννης γράφει, ὅτι ὁ Δαμασκηνὸς εὐγνωμονῶν τῇ Θεοτόκῃ συνέταξε τὸν ἕμνον, «Ἐπὶ σοὶ χαίρει, κεχαριτωμένη, πᾶσα ἡ κτίσις ἀγγέλων τὸ σύστημα κτλ.

Κατὰ τὰ προειρημένα ὑπὸ τοῦ Ἀγαπίου καὶ τοῦ Ἀλλατίου πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ ἱερός Δαμασκηνὸς ἔγραψε στιχηρὰ εἰς πολλὰς ἐκ τῶν ἑορταζομένων ἡμερῶν, εἰς ἃς ὑπ' αὐτοῦ συνετέθησαν καὶ κανόνες, μολοντί ἐν ταῖς ἀκολουθίαις οὐχὶ πάντοτε βλέπομεν ἐπιγραφόμενον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐξαιρέσει βεβαίως τῶν ἑορτῶν ἐκείνων, εἰς ἃς ἦδη πρὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ ὑπῆρχον συντεταγμένα τοιαῦτα⁴. Τὰ τροπάρια εἰς τὰς ὥρας καὶ τὰ στιχη-

¹) Ἁμαρτ. Σωτηρία. Ἐνετίησιν 1644, σελ. 30.

²) Βλ. Βίος ἁγίου Στεφάνου ap Cotelerium, τόμ. 4, σελ. 459.

³) Βίος Δαμασκ. ὑπὸ Ἰωάνν. Πατρ. Ἱεροσ. § κζ'.

⁴) Ἐκκλησιαστικαὶ Ἀκολουθίαι: ἑορτασίων ἡμερῶν, εἰς ἃς ὑπάρχουσι κανόνες τοῦ Δαμασκηνοῦ, τὰ δὲ στιχηρὰ φέρονται εἰς ὄνομα «Ἰωάννου Μοναχοῦ» ἢ «Δαμασκηνοῦ» ἀπλῶς. εἰσὶν αἱ ἐξῆς. Εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὰ Θεοφάνεια, εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν, εἰς τὴν Κοίμησιν, εἰς τὸ νέον ἔτος, εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ, εἰς τὸν προφήτην

ρὰ τῆς ἀκολουθίας τοῦ Πάσχα εἶναι ἀναμφιβόλως ἄσματα τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἐκ τινῶν χειρογράφων¹. Ὡσαύτως ἐν τοῖς μηναιοῖς ἀναγινώσκονται στιχηρὰ ἐπ' ὀνόματι «Ἰωάννου μοναχοῦ», α' εἰς τὴν Ἑπαπαντὴν τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὴν Ἑφωσιν τοῦ Σταυροῦ, β' εἰς τὸν ἀπόστολον Πέτρον, εἰς τὴν προσκύνησιν τῆς ἀλύσεως αὐτοῦ, εἰς τὸν δίκαιον Ζαχαρίαν καὶ εἰς τὸν ἀρχάγγελον Μιχαὴλ, γ' εἰς τὸν ἅγιον Ἀβέρκιον καὶ Νικόλαον, δ' εἰς τοὺς ἁγίους καὶ ἁγίας μάρτυρας, Εὐλάμπιον καὶ Εὐλαμπίαν, Ζηνοβίον καὶ Ζηνοβίαν, Λογγίνον τὸν ἑκατόνταρχον καὶ Λουκιανόν, εἰς τοὺς Μακκαβαίους καὶ εἰς τὸν ἅγιον Νικηφόρον, εἰς Πελαγίαν καὶ εἰς τὴν ἁγίαν Βαρβάραν, (ἰανουαρ. ις' φεβρ. β' γ' ζ' θ' μαρτ. κς' ἀπρ. α' σεπτ. ε' ζ' ιγ' ιδ' ις' ὀκτ. η' ι' κβ' λ' δεκεμ. δ' ζ'). Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ τῆς κς' μαρτίου ἀναφέρεται καὶ ἐν τῷ Τυπικῷ τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ ἐν τῷ Συναξαρίῳ σημειοῦται, ὅτι αὐτὴ ὠρίσθη ἐξ ἀρχῆς καὶ ἀνωθεν².

Τέλος, ἐκτὸς τῶν ἁματικῶν ἀκολουθιῶν τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ εἰσι γνωστὰ καὶ τινες εὐχαῖ, οἷον ἡ εὐχὴ εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, πεποιημένη διὰ στίχων ἀνακρουστικῶν³, καὶ τρεῖς εὐχαῖ πρὸ τῆς μεταλήψεως τῶν ἀχράντων μυστηρίων⁴. Ἐν ἔτει 1716 καὶ 1746 ἐξεδόθησαν ἐν Κιέβῳ σλαβωνιστὶ κανόνες εἰς τὴν Θεοτόκον ἐκατανυκτικοί, ὀκτάηχοι, καθημερινοί, ποίημα Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ὁ πανιερώτατος Δαμασκηνὸς ἐπίσκοπος Νιζεγορόδου, ἰδὼν καὶ αὐτὰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο σημειοῖ, ὅτι οἱ κανόνες οὗτοί εἰσιν αὐτοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀναγινώσκονται ἐν τῇ σλαβωνικῇ

Ἠλίαν, εἰς τοὺς ἀποστόλους Ἰωάννην, Πέτρον καὶ Παῦλον, εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον καὶ πρωτομάρτυρα Στέφανον, εἰς τὸν ὁμολογητὴν Χαρίτωναν, εἰς τὸν μάρτυρα Εὐστράτιον καὶ εἰς τοὺς ἁγίους 40. Εἰς τὰς λοιπὰς ἡμέρας δὲν φαίνονται στιχηρὰ τοῦ Δαμασκηνοῦ.

¹) Fabricii bibl. græc. IX 742.

²) Bolland. Acta Sanct. ad 26 Martii.

³) Op. S. Ioannis. ed. Paris 1712, t. 1, p. 773—791.

⁴) Fabricii bibl. græc. IX 742—743, XII 122—127. Ἐν τοῖς νεωτέροις ἐλληνικοῖς Ὁρολογίοις ἀναγινώσκονται δύο μόνον πρὸ τῆς μεταλήψεως εὐχαῖ τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἐν δὲ τοῖς ἀρχαίοις ὑπάρχουσι τρεῖς. Ἡ διὰ στίχων ἀνακρουστικῶν εὐχὴ ἀποδίδεται μᾶλλον εἰς Συμεῶν τὸν νέον Θεολόγον, οὗτινος καὶ φέρεται τὴν ἐπιγραφὴν ἐν ταῖς τελευταίαις ἐκδόσεσι τοῦ Ὁρολογίου. Βλ. ἐκδ. Βενετ. 1860, σ. 446—450. Σ. Μ.

ὀκτάηχῳ, εἰς τὰ ἀπόδειπνα. Ὁ Ἀλλατίος ὡσαύτως σημειοῖ, ὅτι εἶχεν ἀνά χειρὸς Παρακλήτικην τοῦ Δαμασκηνοῦ, περιέχουσαν ἐγκώμια εἰς τὴν Θεοτόκον εἰς ὀκτὼ ἡχοῦς· ἡ Παρακλητικὴ ὁμοῦ αὕτη ἦν ἑτέραν τι ἢ ἡ γνωστὴ Ὁκτάηχος. καθὼς αὕτη περιέχει κανόνες καὶ εἰς τὰς ἄλλας τῆς ἑβδομάδος ἡμέρας, πλὴν τῶν κυριακῶν. Ἀρὰ γε ἐμπεριέχεται ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ἑσπερινῶν τούτων κανόνων καὶ κανὼν τις τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ; Εἶναι δύσκολον νὰ ὀρισθῇ, διότι εἶναι βεβαίον, ὅτι ὁ Δαμασκηνὸς δὲν συνέταξε συλλογὴν θεοτοκίων κανόνων εἰς τὰς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος. Γνωστὸν δ' ὅτι ὁ κανὼν τῆς τρίτης τοῦ πλαγίου β' ἡχοῦ εἶναι ποίημα τοῦ πατριάρχου Μεθοδίου· ὁ κανὼν τῆς τρίτης τοῦ πλαγίου δ' τοῦ Θεοστηρίτου· οἱ δὲ κανόνες τῆς τετάρτης τοῦ β' καὶ πλαγίου β' καὶ τῆς δετέρας τοῦ γ' ἡχοῦ ἀνήκουσιν εἰς Ἰωάννην τῶν Εὐχαίτων.

Ἐκτὸς τούτου γνωστὸν ὅτι οἱ ἄλλοι καθημερινοὶ κανόνες (ἐκτὸς τῶν κυριακῶν) συνετέθησαν μετὰ τὸν Δαμασκηνὸν ὑπὸ Ἰωσήφ καὶ Θεοφάνους τῶν ὁμογράφων. Ἐν τοῖς χειρογράφοις τῆς ἐν Βολοκόλαμῃ (:) βιβλιοθήκης τηροῦνται μέχρι τοῦδε δύο χειρογραφα, ἅτινα ἐπιγράφονται Θεοτοκάριον, καὶ περιέχουσι καθημερινοὺς κανόνες εἰς τὴν Θεοτόκον, μὴ ἐπιγραφόμενους εἰς τὸν Δαμασκηνόν. Τοῦτο δὲ, ὅπερ λέγει ὁ Μαράκιος περὶ τῶν γνωστῶν αὐτῷ ὀκτὼ κανόνων τῆς Θεοτόκου, πεποιημένων εἰς ὀκτὼ ἡχοῦς, ἐπιβεβαιοῖ, ὅτι ἡ Παρακλητικὴ τοῦ Ἀλλατίου καὶ τοῦ ἐπισκόπου Δαμασκηνοῦ ἀνήκει οὐχὶ εἰς τὸν ἅγιον Δαμασκηνόν, ἀλλ' εἰς Ἰωάννην τῶν Εὐχαίτων.

Ἐκ τούτων νῦν βλέπομεν ὅποια πληθὺς κανόνων, στιχηρῶν καὶ ἰδιαιτέρων τροπαρίων συνεγράφησαν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Τὸ τοσοῦτο τῶν νέων ἀκολουθιῶν πλῆθος παρήγαγε προφανῶς μεγάλην μεταβολὴν εἰς τὸν κύκλον τῆς ἐκκλησιαστικῆς θείας λατρείας, πολλῶν δὲ μᾶλλον καθότι ταυτοχρόνως ἡ Ἐκκλησία παρέλαβε καὶ πολλὰ ἕτερα νέα ἄσματα ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ μακαρίου Κοσμᾶ, ἐπισκόπου Μαΐουμα καὶ φίλου τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ. Ἐμελλε λοιπὸν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ Τυπικῷ νὰ ἐπέλθῃ μεταβολή, ἥτις καὶ ἐπετελέσθη ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ. Συμεῶν ὁ Θεσσαλονίκης γράφει, ὅτι μετὰ τὸν ἅγιον Σωφρόνιον (πατριάρχην Ἱεροσολύμων) τὸ Τυπικὸν τοῦ ἁγίου Σάββα ἐκ νέου ἐπιθεωρήθη καὶ κατηρτίσθη ὑπὸ τοῦ σοφοῦ καὶ θεολόγου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ ὅτι ὁ ἅγιος Σάββας καὶ ὁ Δαμασκηνὸς θεωροῦνται κατ' ἐξοχὴν οἱ συντάκται τοῦ ἱεροσολυμητικοῦ Τυπικοῦ¹. Ὁ ἱερός Δαμασκηνὸς βεβαίως

¹) Ἀπαντήσεις εἰς Γαβριήλ. Διαλ. κατὰ αἴρεσ.

συμπεριέλαβεν ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ τῆς θείας λατρείας ὅσα ἐκ νέου ἐποιήθησαν ἄσματα καὶ ἐξέθηκον ὅλην τὴν τάξιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας συνωδὰ πρὸς τὰς τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ περιστάσεις μετὰ πολλῆς τῆς λεπτομερείας καὶ ἀκριβείας. Τοῦτο δὲ ἦτο ἐπάναγκος καὶ δι' ἄλλην αἰτίαν νὰ πράξῃ, καθότι κατ' ἀρχαίαν συνήθειαν σχεδὸν πᾶσα ἰδιαιτέρα τοπικὴ Ἐκκλησία εἶχε τὸ ἑαυτῆς Τυπικόν, καὶ αἱ ἐπισημότεραι μοναὶ ἐκυβερνοῦντο δι' ἰδίων κανόνων¹. Ἀλλ' ἡ συνήθεια αὕτη ἐπὶ Δαμασκηνοῦ, ὅτε ἡ χριστιανικὴ πίστις εἶχεν ἐξαπλωθῆ καθ' ὅλα τὰ μέρη δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ ἔχῃ συνεπειὰ ἀφελίμους εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητά ἐν τῷ πνεύματι αὐτῆς τῆς πίστεως καὶ τῆς εὐσεβείας. Διὰ ταῦτα καὶ ὁ πατριάρχης τῆς Ἱερουσαλῆμ Νεκτάριος (κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα) γράφει, ὅτι ὁ θεὸς Δαμασκηνὸς ἐπιθεωρῶν τὸ Τυπικὸν τοῦ ἁγίου Σάββα εἰσήγαγεν ἐν αὐτῷ διατάξεις περὶ ἀναγνωσεως κανόνων καὶ ἰδιομελῶν τροπαρίων, συνθεσιμῶν ὑπ' αὐτοῦ καὶ τοῦ ἱεροῦ Κοσμᾶ². Ἡ γνωστὴ νῦν τάξις τῶν ὡρῶν τοῦ ἁγίου Πάσχα ἀνήκει ἀναμφιβόλως εἰς τὸν ἱερόν Δαμασκηνόν. Νίκων δὲ ὁ καθηγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Μελέανος ὄρους ἐν τῇ ἐποχῇ αὐτοῦ (κατὰ τὸν ΙΑ' αἰῶνα) ἐμαρτύρει, ὅτι ἡ τάξις αὕτη εἶναι τοῦ ἱεροσολυμητικοῦ Τυπικοῦ. τούτεστι τοῦ ἐπιθεωρηθέντος ὑπὸ τοῦ ἁγίου Δαμασκηνοῦ³. Ὅτι δὲ εἶπομεν περὶ τῶν ὡρῶν τοῦ Πάσχα, τοῦτο πρέπει νὰ εἰπωμεν καὶ περὶ τῆς πρωϊνῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα ἀκολουθίας, ὡς καὶ περὶ τῆς ἀκολουθίας τῆς ὅλης Διακαινησίμου ἑβδομάδος. Ἡ τάξις τῆς ἀκολουθίας ταύτης εἶναι καθ' ὑπεροχὴν πανηγυρικὴ.

Ἐκ χειρογράφων ὑπάρχει ὡσαύτως γνωστὸν Μηνολόγιον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ⁴. Ἐν ταῖς περὶ Ψαλτηρίου ἐκδομέναις πραγματείαις καὶ ἐν τισὶν ἄλλοις χειρογράφοις Ψαλτηρίων καὶ Τυπικῶν μηνολόγιον καλεῖται τὸ συντεθὲν κατὰ τὸ ἱεροσολυμητικὸν Τυπικὸν τοῦ ἁγίου Σάββα, τούτεστι τὸ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ συντεθὲν μηνολόγιον κατὰ τὸ Τυπικόν

¹) Θεοδώρου Βαλαλαμῶνος ἐρωτ. γ' (ἐν τῇ ἐκδ. τοῦ Ράλλ. καὶ Ποτλ. κέται δ') Ἐν τῇ Δύσει κατὰ τὸν Ε' καὶ ζ' αἰῶνα ἐπίσης εἶχον θεσπισθῆ διάφοροι κανόνες ὑπὸ τοπικῶν συνόδων, αἵτινες ἀπήχον τὸ ὁμοίωμα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ὡς πρὸς τὴν τέλει τῆς θείας λειτουργίας καὶ τῆς ἄλλης λατρείας. Συνόδου Ἱππῶν. καν. 27. Συνόδ. Braga καν. 19, 20, 21 κτλ.

²) Ἱεροκοσμ. Ἱστ. σελ. 176 Ἐνετίησιν.

³) Βλ. Νίκων καν. μέρος β', λόγ. α'.

⁴) Prolegom. ad Script. Damascen, p. 44.

του αγίου Σάββα. Ἐπὶ δὲ τοῦ Δαμασκηνοῦ ἦτο καιρὸς ἐτι, ἵνα τὰ τέως ὑπάρχοντα κατὰ τόπους μηνολόγια συναθροισθῶσι καὶ καταρτίσῃσιν ἐκ τούτων κοινὸν μηνολόγιον τῶν ἐπισημοτέρων τῆς Ἐκκλησίας ἁγίων. Εἰς τὸν ἅγιον λοιπὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν, ὅστις κάλλιστα ἐγίνωσκε τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰς μεγάλας πράξεις τῶν μεγάλων αὐτῆς ἀνδρῶν, ὅστις ἐδόξασε τὴν μνήμην αὐτῶν διὰ τῶν ἑαυτοῦ ἡμερησίων, ὅστις ἐπὶ τέλους κατενόησε τὴν ἀνάγκην νὰ δώσῃ πλείονα ἀκριβείαν καὶ ὁμοιόμορφον τύπον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας, εἰς τοῦτον, λέγω, ἀνῆκε φυσικῶς νὰ ἐνασχοληθῆ εἰς τὴν σύνταξιν τοιοῦτου Μηνολογίου¹. (Ἐπεται συνέχεια).

ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΓΟΥΝΙΟΥ
ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΕ'.

Τῷ σοφωτάτῳ καὶ παραδεισιωτάτῳ Φιλ. Π. Πόλεως ἀρχιερεῖ, κυρίῳ Θεοφάνει, Μάξιμος ταπεινὸς Κυθήρων ἐπίσκοπος ἐν τοῖς τοῦ πνεύματος ἐπιδοῦναι χαλοῖς.

Ὡς ἤδιστον τῇ νοεῖ τραπεζῇ προσπειτῆται μοι τὸ καρύκειμα τοῦτό τοι καὶ τῇ ἑαυτοῦ φύσει καὶ τῇ περὶ ἐμὲ σπουδῇ καὶ δὴ καὶ τῷ ἐπιτηδεύματι εἶναι παραδεικνύον σαφέστερον· καὶ γὰρ ἐνευχοῦμένη ἐγὼ τῇ καλῇ τῶν λόγων ἐκείνων πανηγυρεῖ τῶν ἱερευριακῶν, συνευχαῦντο δὲ πάντως καὶ οἱ ἐμοὶ κοινοὶ καὶ λόγοι καὶ τράπεζα, μικρὸν δὲ παρακατιόντες καὶ τοῖς καλοῖς τῶν ὀψωνίων ἐπεντροφῶντες ἐνδελεχῶς καὶ τὴν τῶν δαιτυμόνων ἐξετάζομεν πρόνοιαν. Ἐπὶ δὲ εἶπέ τις ὅτι καὶ Θεοφάνης ὁ γλυκὺς ἦν ἐναριθμῖος, πῶς οἶε μοι τὴν ψυχὴν διατεθεῖσθαι, Θεοφάνης ἱερώτατε; Ἐπηρώτηθι μου

¹) Θεοδ. Ρουϊνάρδος ἐξέδωκε μηνολόγια τῶν ἐν Καρθαγένει ἁγίων τοῦ ζ' αἰῶνος. Λουκᾶ, δὲ ὁ Δάκερος ἐξέδωκε γαλλικὸν μηνολόγιον τοῦ Θ' αἰῶνος. Ὁ δὲ Ἐρβερτος καὶ Binet ἐξέδωκαν γερμανικὰ μηνολόγια τοῦ Θ' ἐπίσης αἰῶνος. Τὰ Ἡμερολόγια ταῦτα δὲν εἶναι ἐν πᾶσιν ὅμοια πρὸς ἀλλήλα. Marezohl. Liturgia Sacra I th. s. 220. Πολλῶ σπουδαίωτερα ἦταν τὰ μηνολόγια τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας τοῦ Ι' αἰῶνος, ὡσαύτως καὶ τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος τὰ ἱεροσολυμητικὰ, τὰ ἐκδοθέντα ὑπὸ Sholtse 1825. Τὰ τελευταῖα ταῦτα σχεδὸν ἐν πᾶσιν εἶσι σύμφωνα καὶ πρὸς ἀλλήλα καὶ πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς σύντομα μηνολόγια τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Σωζόμενος κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα ἔγραφε περὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Γαζης καὶ τῆς Κωνσταντίας, ὅτι ἀμφοτέραι εἶχον τὰς ἑαυτῶν ἑορτὰς καὶ ἐπανηγύριζον τὰς μνήμας τῶν μαρτύρων. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστ. κερ. Ε', 3.

τὰ τῆς εὐφροσύνης, τὰ τῆς ψυχῆς· μοι ἐκτόπως ἐωρτάζετο καταθύμια καὶ πρόσφοτος τις δοξολογία πρὸς Θεὸν ἐξυφαίνετο· τί γὰρ ἂν ἄλλο πρότερον ἐθέμην ἐγὼ ποτε τοῦ τοιοῦτον ἐκ τῆς ἐπ' ἐμοὶ κρίσεως πλουτῆσαι συνδιατητῆν καὶ συμπράκτορα, ὅς καλῶς τε ἦδει τὰ κατ' ἐμὲ καὶ δεινὸς φαρᾶσαι γνώμην δολίαν τε καὶ ἐπίφθονον καὶ τὴν ψῆφον συνεπάξιν ὅτι μάλιστα δικαίως, τὸ προύργιαίτερον; Ἐρθασα μὲν ἀντὶ τούτων ἐγὼ, εἰκὸς γὰρ ἦν, τῶν μεταξὺ νῶν γενομένων ποτὲ παιδικῶν ἀναμνήσας, θεία μοι καὶ ἱερὰ κεφαλὴ Θεοφάνης, καὶ ἀντεπῆδον τὸ φίλτρον ἰσόμορον· οὐ γὰρ ἂν ἠτᾶσθαι οὔτε μὴν νικᾶν περὶ τὰ ἐρωτικά ὑποπέροιαι. Ἐν ᾧ δὲ μοι ταῦτα ἀπήρητιστό τε καὶ διεπέμπετο, ἀνά χειρὰς τὸ γλυκὺ σου ἐπιτραπέσιον ἐπιδοῦναι, οἶων, ὃ τρισφίλιε, ἡδυσμάτων πληρέστατον, καὶ τοσοῦτο μᾶλλον ὅσον γε καὶ μεμψίμοιρον· ἐώκεις γὰρ τοῖς γ' ἐκ τῶν σῶν τούτων τεκταιρομένοις οὐδὲν παραχωρεῖν μοι τοῖς φιλικοῖς, εἰ μὴ καὶ ὑπερακοντίζῃσιν ταῦτα τῷ γε δοκεῖν, τῶν ἐρωτικωτέρων τις διατείνεται. Καὶ δὴ, ἐπειδὴ τοῦτ' εἰδέναι ἐμπόθως ἐπιζητεῖς, ἐβρωμένως ἡμῖν διάκειται τὰ τοῦ σώματος· τί γὰρ ἂν καὶ λέγοιμεν περὶ ψυχῆς δεινῶς καὶ αὐτόθεν καὶ ἔξωθεν τυραννομένης διὰ παντός; Τὸ δὲ τυραννικώτερον ἄμα καὶ περιαλγέστερον, ἐφ' ᾧ καὶ σὺ καλῶς ποιῶν συλλελύθησαι. Ὅτι μὲν οὖν τὰ παρ' ἐμοῦ συνηνέχθη τῇ τῆς εἰρήνης διαίτη καὶ αὐτὸς ἐπιβαλὼν τοῖς τῷ παναγιωτάτῳ μοι ἐγγεγραμμένοις κατόψε· ὅτι δὲ χεῖρω τῶν ἡρωτέρων τῶ χρησιτῶ Φιλαδελφείας διαμεμηχάνηται, καὶ ἄλλοθεν καὶ ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν ἐναλλάξ ἡμῖν διαπεφθέντων γραμμάτων εἴση καλῶς· ἀπᾶς γὰρ οὕτως ἀπερυσθίνας (ἀλλὰ μοι συγγνώμη) πρὸς τὰ κακὰ, ἀβίωτον ἠγῆται· τὸν . . βίον, εἰ μὴ κακῶς ποιῶν ἡμᾶς καὶ λόγῳ διακρίνει καὶ πράγματι. Συγγνώμη δὲ τούτῳ ὁ Θεὸς τῶν ἐπιγιγνομένων ἐπηρεῶν καὶ διὰ σῶν πρὸς Θεὸν εὐπροσδέκτων εὐχῶν ἀπαλλάξει. Περὶ δὲ τῆς ὡς ἡμᾶς σου ἀφίξεως τίνα ἂν ἡμῶν τῇ ψυχῇ τερπνότερα εὐαγγέλια γένοιτο; Ἐγὼ μὲν οὖν ὑπὲρ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς Ἐκκλησίας, καὶ μάρτυς μοι τὸ παντέφορον ὄμμα, οὐδ' ἑαυτοῦ ἂν ἐφεισάμην ἐφ' ὄψων, εἰ μόνον τοῦτο, βελτίων ἑαυτοῦ ἀποκατασταίη· ἐν δὲ με λυπεῖ, τὸ τῆς δυνάμεως ἀσθενείας· πλὴν ἀλλὰ καὶ τῷ Θεῷ φίλον τὸ κατὰ δύναμιν. Δέομαι δὲ καὶ βραδυτέραν καὶ αὐθις τὴν περὶ τούτου σκέψιν γενέσθαι ἡμῖν· οὐ γὰρ ἂν τὸ ἔμοι γε διαφέρων καὶ θυμηρέστερον τοῦ λυσitelστέρου τοῖς πολλοῖς προτιμῆσαιμι. Ἄν δὲ καὶ οὕτως ὁ ἄνωθεν ἀπόπλοισ ἐπικριθῆ, τῶν σπουδαζομένων Θεὸς συναυτιλαμβάνοιτο. Ἐβρωμένως μοι διαβιώσης, ἀνδρῶν φίλτατε ἄμα καὶ ἱερώτατε. Ἐνετίηθεν, μαιμακτηριῶνος ἡ ἵσταμένου κατὰ τὸ ατζή'.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΖ'.

Τῷ παραγιωτάτῳ κυρίῳ Γερεμῖᾳ Μάξιμος ὁ Μαργουίνιος.

Οὐκ ἔστι, φησὶν, ἀνάευστι ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν καὶ στερεώμα ἐν τῇ μάστιγι αὐτῶν. Καὶ ἀλλαχοῦ περὶ ἑαυτοῦ ἔλεξεν ὁ αὐτὸς προφήτης, συνήχθησαν ἐπ' ἐμὲ μάστιγες καὶ οὐκ ἔγνω τὴν ἐπὶ τῷ κακῷ, οἶμαι, τινῶν τεθνηκυῖαν ὡσπερ προκίρουν καὶ τῶν ἐν τῷ συνειδότι τῶν ἐπταισμένων οἰονοῦν ἔλεγχον, κἂν μὴ αἰσθάνωνται, αἰνιττόμενος ἐξ ὧν οἶόν τις ἔτις ἀποκατέστη ἡ τοῦ κακοῦ συνήθεια, οἷς λοιπὸν τὸ πονηρὸν καλὸν καὶ τοῦμαλιν ἐπιλέγεται. Ἐγὼ δὲ πάσχω τι καὶ πρὸς αὐτοὺς, νῆ τὴν ἱεράν σου κεφαλὴν, παναγιώτατε δέσποτα, κατελεῶν αὐτῶν τὴν ἀπόνοιαν καὶ δὴ καὶ τῇ συμφορᾷ τούτων προστετραγώδηκα οὐτ' οἶκοθεν οὐτ' ἄλλοθεν τὴν καλὴν πάσχειν αἰρουμένων ἀλλοίωσιν· ἀλλὰ γὰρ τί γ' ἂν τις καὶ πάθῃ ἐφ' ὧν οὐδαὶς τῶν σφίσι πεπλημελημένων μεταμέλος; Τοῦτο δὴ ποῦ κατολοφύρεσθαι καὶ τὴν ἄνωθεν ἐπικουρίαν, ὅτι δύναμις, προσαπαιτεῖν καὶ ἐκτίχασθαι . . . ὑπὲρ ὧν τὰ λόγια . . . οὐκ ἐφυλάξαντο· τάχα γὰρ οὕτω γοῦν ποτε τοῦ τοσοῦτου κακοῦ ὑπανανήψαιεν, συμπαθεστέρου . . . φιλή τοῦ θεοῦ κατευμοιρήσαντες, εἰ μόνον καὶ αὐτόθεν πως ὀρηθάντες πρὸς Κύριον κράζαιεν καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν βυσθῆναι ἐπιμελήσαιντο. Οἶσα δὴ ποῦ πῆ μοι φέρεται ἢ τῶν προφητικῶν ῥημάτων προσαγωγή, παναγιώτατε δέσποτα, ἦν πρὸς ἀνάμνησιν ὑποαινοῦν αὐτοσχέδιως ἐγγραζάσαι ἐνταῦθα διέγνωκα τῶν γενομένων ἢ καὶ τῶν γενητομένων ἂν. Ἐνετίηθεν, ὡς ἄνωτέρω.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΖ'.

Μάξιμος ταπεινὸς ἐπίσκοπος Κυθήρων τῷ θεοφιλεστάτῳ . .

Τὴν μὲν ἐπιμέλειαν, ἦν τινες πρὸ ἡμῶν φάσαντες ἐπεδείξαντο εἰς τὸ ἑαυτοὺς χρησίμους παρασχεῖν τοῖς περὶ τὰ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας καταγινομένοις, πρᾶγμα τῶντι φιλοσόφου καὶ φιλοθέου ψυχῆς μεταχειριζόμενοι, οὐκ ἀγνοοῦντες διατετελέκαμεν, μᾶλλον δὲ τάγε εἰκότα καὶ ἀποδεδέμεθα καὶ ὑπερεπηνέκαμεν αὐτῶν τὴν σπουδὴν· οὐδὲ γὰρ ἑαυτῶν τις καὶ μόνῳ γενένηται, ἀλλὰ καὶ τοῖς φίλοις καὶ τῇ πατρίδι καὶ τοῖς πᾶσιν ἀπλῶς καὶ πρὸ τούτων ὅ γε ἀληθῶς χριστιανίζων τῇ εὐσεβείᾳ αὐτῇ, ἣ τὰ πάντα ἐπώφληκε, καὶ τοῦτο, οἶμαι ποῦ, τὸν θεσπέσιον Παῦλον ὑπαινίσσασθαι βουληθέντα, τὸ καὶ τις τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ καὶ τὸ ἑτέρου, εἰπεῖν. Πλὴν ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ δευτέραι φροντίδες, τὸ τοῦ λόγου, σοφώτεραι, καὶ δις καὶ πρὸς τὰ καλὰ διαπρακτέα, οὐκ ἄπο τοῦ θέοντος καὶ

ἡμεῖς ᾤθημεν ἔσεσθαι, εἴγε ἐκ τῶν ἐνότων πρὸς ἐπικουρίαν προελωμέν τι, τό γ' ἐφ' ἡμῖν, τῇ τῶν προτέρων σπουδῇ, ἄλλως τε παρά τε τοῦ πανιερωτάτου ἀρχιεπισκόπου Φιλαδελφείας κυρίου Γαβριήλου καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Κυθήρων κυρίου Μάξιμου ἐς τοῦτο προαχθέντες· καὶ γὰρ τῶν ἀτόπων ἂν εἴη πολλὰ μὲν τῶν μὴ οὕτω καλῶν, μηδὲ πρὸς τὸ χρησίμον φερόντων ὁσημέραι τύποις ἐκδίδοσθαι, τὰ δὲ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς συμφέρον καὶ μάλιστα ἦγοντα καὶ δι' ὧν ἂν τις τῶν χαμερπῶν τούτων καὶ ἐνύλων πρὸς τὰ ὑψηλὰ καὶ νοερά ἀνακουφίζοιτο τε καὶ πνευματικῶς ποδηγετοῖτο, ὡσπερ ἐν παραβύστῳ κεκρύφθαι, καὶ μὴ ἐς προὔργον πᾶσι καθίστασθαι· σχολῇ γὰρ ἂν τις τῆς τῶν παθῶν ἰλύος ἀπαλλάττοιο καὶ πρὸς τὸ ἄκρον ἀνάγοιτο τῶν ἐφετῶν, μὴ καὶ πολιτειῶν ταῖς ἀρίσταις καὶ παραδειγματικαῖς τοῖς κρείττοις καὶ πράξεων ἐπαινετῶν ὑπομνήμασι πρὸς τοῦτο μετὰ τὴν ἄνωθεν χρηρηγομένην ἐπικουρίαν προτροπόμενος τε καὶ βοηθούμενος, ὧν δὴ ποῦ τῷ συντάγματι τὸ ἐπάγγελμα. Ἄμειλι τοι καὶ ἡμᾶς ζῆλος πρὸς τὸ προκείμενον ἔργον, ὅ τοῖς φιλοθέοις προστεθεικάμεν τε καὶ ἐκδεδώκαμεν παρακεκίνηκε· τοῖς γὰρ παρά τῶν ἄλλων ἐκδοδομένοις ἐγκύβαντες ἱκανῶς καὶ ἐς τάκριβες ἐνασχοληθέντες, εἰ ποῦ τι ἐδοξεν ἡμῖν ἐκείνοις παραδραμῶν, ἢ τὸ λεληθός, ἢ τὸ οὐκ οἶδ' ὅπως ἀδιορθῶτως ἔχον, προστετήκαμεν τε καὶ διορθώκαμεν, τῷ τε Θεῷ διὰ τούτου εὐάρεστοί πως γενήσεσθαι ἡλιπικότες (ἐπεὶ καὶ Θεῷ φίλον τὸ κατὰ δύναμιν) καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπωφελεῖς· Πολλὸ δ' ἐν γε τῷ μεταξὺ καθ' ἑαυτοὺς διασκεψόμενοι ἡμῖν, τίνα ἂν πρεπωδέστερον τοῦτ' προσφωνήσαιμεν, αὐτὸς ἡμῖν ὑπήνησας, θεοφιλέστατε δέσποτα, ὅς καὶ ἀρετῇ καὶ φρονήσει καὶ τῇ περὶ τοὺς λόγους ἀκριβεῖα πάντας πάντως ὑπερηκόντισας. Δεξαι τοιγαροῦν ἀσπατίως τὸ δῶρον καὶ κρείττω τούτων παρ' ἡμῶν προσδόκα καὶ ἐβρωσο.

Ἐν Παρισίοις περιεμμένοτο ἐσχάτως πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς ἐκθέσεως ἄρχων Ἰνδρὸς ἐξ Ἰωχώρας, δυνάμενος ν' ἀντιμετρηθῆ πρὸς τὸν παλαιὸν Κροῖσον διὰ τοὺς θησαυροὺς του. Ὁ Ἰνδὸς οὗτος εἶναι κάτοχος ἰδίως λαμπροῦ ἀδάμαντος ὀνομαζομένου Ἡλίου λίθου, καὶ ὡς καταγωγῆς θείας θεωρουμένου παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς. Κατὰ τὴν περὶ τούτου παράδοσιν, ἡμέραν τινὰ ὁ Βράχμας εὐρετικόμενος ἐπὶ τοῦ Ἥλιου καὶ βλεπὼν τὰς ἀνθρωπίνους ἀδικίας ἐδάκρυσεν· ἐν τῶν δακρῶν του ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ κατὰ τὴν πτώσιν του μετεβλήθη εἰς ἀδάμαντα.—Ἡ ἀξία τοῦ ἀδάμαντος τούτου ὑπερβαίνει, ὡς λέγεται, τὰ 2,000,000 φράγκων.

ΑΣΙΚ ΚΕΡΙΒ.

(ΤΟΥΡΚΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ).

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε ἀριθμ. 30).

Ὁ Ἄσικ Κεριβ, ἀφοῦ ὑπερευχαρίστησε τὸν ἱππέα καὶ ἀνέλαβε τὴν πήραν του, εἶπεν αὐτῷ.

— Ἄγα, ἡ εὐεργεσία σου εἶναι μεγίστη βεβαίως· ἀλλὰ θὰ φανῆς ἀρκετὰ γενναῖος, ὅπως συμπληρώσης αὐτήν. Ἐὰν θελήσω νὰ εἶπω ὅτι ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας ἐφθάσα ἀπὸ Ἀρζιανῆς εἰς Τιφλίδα, οὐδεὶς θέλει μὲ πιστεύσει. Δὲν μὲ ἐροῦν ἀλλὰ μὲ κάμμιαν ἀπόδειξιν·

— Κύψε, λέγει ὁ ἱππεὺς μειδιῶν· λάβε κάτωθεν τῆς ὀπλῆς τοῦ ἵππου μου βῶλον χρώματος καὶ κρύψε αὐτὸν εἰς τὸν κόλπον σου. Ὅταν δέ τις δυπιστήσῃ εἰς τοὺς λόγους σου, ζήτησον νὰ προσφέρωσι μίαν τυφλὴν, ἥτις ἀπὸ ἑπτὰ ἐτῶν νὰ ἔχασε τὸ φῶς της, αἰσιφίε τοὺς ὀφθαλμούς αὐτῆς μὲ τὸ χῶμα τοῦτο, ἐκείνη δὲ ἀμέσως θὰ ἀναβλέψῃ.

Ὁ Ἄσικ ἔκρυψε ἵνα λάβῃ τὸ χῶμα, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ ἱππεὺς, ἀλλὰ πρὶν ἀνεγείρῃ τὴν κεφαλὴν, ὅτε ἱππεὺς καὶ ὁ ἵππος ἐγένοντο ἀφανεῖς. Τότε ἐπέσθη ὅτι ὁ θαυμασιὸς οὗτος προστάτης ἦτο ὁ μέγας Χεδρελέζ (ἄγιος Γεώργιος).

Ἡ νύξ εἶχεν ἀρκετὰ προχωρήσει ὅτε ὁ Ἄσικ Κεριβ ἐφθασεν ἐπὶ τέλους εἰς τὴν οἰκίαν του. Τὴν θύραν αὐτῆς ἔκρουσε τρεμούση χεὶρ λέγων·

— Ἄνὰ, ἄνὰ (μητέρα, μητέρα), ἀνοίξε· μὲ στέλλει ὁ Θεός· κρούνω, πεινώ· σὲ παρακαλῶ ἐν ὀνόματι τοῦ περιπλανωμένου ἐν τῷ κόσμῳ υἱοῦ σου, ἀφῆσόν με νὰ εἰσέλθω.

Ἡ γραῖτα ἀπεκρίνατο διὰ τῆς ἀσθενοῦς αὐτῆς φωνῆς·

— Εἰς τὰς οἰκίας τῶν πλουσίων δέχονται τοὺς ὀδοπόρους. Μέγας γάμος γίνεται ἐκεῖ κάτω· πήγαινε καὶ θὰ ἡμπορέσῃς νὰ περάσῃς καλὰ τὴν νύκτα.

— Ἄνὰ, ἐπανέλαβεν ἐκεῖνος, οὔτε φίλους ἔχω ἐδῶ, οὔτε γνωρίμους, καὶ διὰ τοῦτο πάλιν σὲ παρακαλῶ, ἀφῆσέ με νὰ εἰσέλθω ἐν ὀνόματι τοῦ περιπλανωμένου ἐν τῷ κόσμῳ υἱοῦ σου.

Τότε ἡ ἀδελφή του εἶπεν εἰς τὴν γραῖταν.

— Ἄνὰ, θὰ σηκωθῶ καὶ θὰ ἀνοίξω τὴν θύραν.

— Ἀθλία! εἶπεν ὀργίλιος ἡ μήτηρ. Σοὶ ἀρέσει νὰ ὑποδέχησαι τοὺς νέους. ἐνῶ ἐγὼ τῶρα ἀπὸ ἑπτὰ ἐτῶν ἐτυφλώθην ἐκ τῶν δικούων!

Ἄλλ' ἡ κόρη, χωρὶς νὰ δῶσῃ ἀκρόατιν εἰς τὰς μομφὰς ταύτας, ἠγέρθη, ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ εἰσήγαγε τὸν Ἄσικ Κεριβ.

Μετὰ τὸ πατροπαράδοτον σελὰ μ, ἐκάθησε καὶ ἤρξατο νὰ παρατηρῇ περὶ αὐτοῦ μετ' ἀκου-

σίας συγκινήσεως. Αἰφνης βλέπει ἀνηρτημένην εἰς τὸν τοῖχον καὶ περιπετυλιγμένην ἐντὸς ἐσκομισμένου πέπλου τὴν ἀρμονικὴν κιθάραν αὐτοῦ. Ἐρωτᾷ μετὰ συστολῆς τὴν μητέρα αὐτοῦ·

— Τί εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον κρέματα εἰς τὸν τοῖχον;

— Πολλὴν ἔχεις τὴν περιέργειαν, ἀπεκρίθη ἡ γραῖτα· εὐχαριστήσου τῶρα εἰς ὀλίγον ἄρτον, τὸν ὅποιον σοὶ δίδω σήμερον, καὶ νὰ σὲ στείλουν αὐριοῖν εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ.

— Σοὶ εἶπον ἤδη ὅτι εἶσαι ἡ μήτηρ μου, ἡ ἀληθὴς μου μήτηρ, καὶ ὅτι ἡ νέα αὕτη κόρη εἶναι ἡ ἀδελφή μου· διὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ νὰ μοὶ ἐξηγήσῃς τί εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον κρέματα εἰς τὸν τοῖχον.

— Εἶναι κιθάρα, εἶπεν ἡ γραῖτα μετ' ὀργῆς, χωρὶς νὰ πιστεύσῃ εἰς τοὺς λόγους του.

— Τί εἶναι κιθάρα;

— Κιθάρα εἶναι ὄργανον διὰ τοῦ ὁποίου παίζει τις τραγῳδῶν διάφορα ἄσματα.

— Συγχώρησον εἰς τὴν ἀδελφὴν μου, παρακαλῶ, νὰ ξεκρεμάσῃ αὐτὴν ὅπως τὴν ἰδῶ.

— Ἀδύνατον! ἀδύνατον! εἶπεν ἀποτόμως ἡ μήτηρ· εἶναι ἡ κιθάρα τοῦ δυστυχικοῦ υἱοῦ μου. Ἐπτὰ ἔτη κρέματα εἰς τοῦτον τὸν τοῖχον καὶ οὐδεμία ζωῶσα χεὶρ ἤγγισεν αὐτήν.

Ἄλλ' ἡ ἀδελφή του κατεβιάσασα ἔδωκεν αὐτῷ τὸ μουσικὸν ὄργανον.

Τότε ἐκεῖνος ὑψώσας τὰ βλέμματα πρὸς τὸν οὐρανὸν, συνέθετο ταύτην τὴν εὐχὴν.

«Ὡ παντοδύναμε Ἀλλάχ, ἐὰν μελλῶ νὰ φθάσω εἰς τὸ τέρμα τῶν πόθων μου, εὐδόκησον ὥστε ἡ ἐπτάχορδος κιθάρα μου νὰ ἦναι ἐπίσης ἀρμονικὴ ὅπως καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν φορὰν, καθ' ἣν ἔκρουσαν αὐτὴν οἱ δάκτυλοί μου.»

Καὶ κρούσας τὰς χαλκίνας χορδὰς παρήγαγεν ἀρμονίας εἰσαίσιας καὶ ἤρξατο ᾄδειν.

«Εἶμαι ὁ πτωχὸς ὀδοπόρος Κεριβ, καὶ πτωχοὶ εἶναι οἱ λόγοί μου· ἀλλ' ὁ μέγας Χεδρελέζ μ' ἐβοήθησεν ἐκ τοῦ ἀποκρήμνου βράχου νὰ καταθῶ. Καίτοι δὲ εἶμαι πτωχός, καὶ οἱ λόγοί μου πτωχοί, ἀναγνώρισέ με, μητέρα μου, ἐμὲ τὸν ὀδοπόρον.»

Ἡ γραῖτα ἤρξατο ὀλοφυρομένη, εἶτα ἠρώτησεν αὐτόν.

— Πῶς ὀνομάζεσαι;

— Ρασίτ (εἰλικρινὴς ἀνὴρ, ἀραβιστί), ἀπεκρίνατο.

— Ἄκουσον. Ρασίτ, εἶπεν ἡ γραῖτα· συνετρίθη ἡ καρδία μου ἐκ τῶν λόγων σου· εἶδόν καθ' ἕνα ὅτι αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς μου ἐγένοντο καταλευκοί· ἐπτὰ ἔτη παρήλθον ἀφ' οὗτου τὰ δάκρυα κατέκασαν

τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ μὲ κατέστησαν τυφλὴν. Εἰπέ μοι, ὦ σὺ τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ τόσο ὁμοιάζει πρὸς τὴν φωνὴν ἐκείνου, εἰπέ μοι, πότε ὁ υἱός μου θέλει ἐπανέλθει!

Καὶ δις τὴν παράκλησιν ταύτην ἐπανέλαβε διακοπτομένη ὑπὸ ὀλοφυριῶν.

Εἰς μάτην ἔλεγεν ἐκεῖνος ὅτι αὐτὸς ἦτον ὁ Ἄσικ Κεριβ ὁ υἱὸς αὐτῆς. ὅστις ἐπανῆλθεν ἐκ τοῦ μακρουτοῦ αὐτοῦ ταξιδίου· ἡ γραῖτα δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν πιστεύσῃ.

Μετὰ θλιβεράν στιγμιαίαν σιωπὴν ἤρξατο νὰ τὴν παρακαλῇ.

— Συγχώρησον, μητέρα μου, νὰ λάβω τὴν κιθάραν καὶ νὰ ἐξέλθω ἤκουσα ὅτι γάμος γίνεται ἐν τῇ γειτονίᾳ. Ἡ ἀδελφή μου θὰ μὲ ὀδηγήσῃ, θὰ τραγωδήσῃ, θὰ παίξῃ καὶ ὅ,τι θὰ μὲ δώσουν θὰ τὸ φέρω ἐδῶ καὶ θὰ τὸ μοιρασθῶμεν καὶ οἱ τρεῖς.

— Δὲν θὰ ἐπιτρέψω τοῦτο, ἀπεκρίθη ἡ γραῖτα· ἀφ' οὗτου ὁ υἱός μου ἀνεχώρησεν, οὐδέποτε ἡ κιθάρα αὐτοῦ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς οἰκίας.

Ἄλλ' ἐκεῖνος ἤρξατο νὰ ὀρκίζεται ὅτι δὲν θέλει χαλάσει οὐδὲ μίαν χορδὴν.

— Ἐὰν χαλάσῃ τι, προσέθηκεν, ἐγγυῶμαι δι' ὅλης μου τῆς περιουσίας.

Ἡ γραῖτα ἔβασε τὴν πήραν του καὶ ἀνεγνώρισασα ὅτι ἦτο πλήρης χρυσοῦ, τὸν ἀφῆκεν· ἡ ἀδελφή αὐτοῦ ὀδήγησεν αὐτὸν μέχρι τῆς εἰσόδου πλουσίου μεγάρου, ἐν ᾧ ἤκουοντο πλήρεις θυμηδίας φωναὶ γαμηλίου εὐωχίας, ἀλλ' ἔστη εἰς τὸν πυλῶνα ὅπως ἀκούσῃ τὰ μελλόντα νὰ συμβῶσι.

Ἐν τῷ μεγάρῳ τούτῳ ἔζη ἡ Μαγούλ Μεγερῆ, ἥτις κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν νύκτα ἐπρόκειτο νὰ συζευθῇ τὸν Χουρσίτ βέην. Ὁ μνηστὴρ συνευχεῖτο μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων αὐτοῦ, ἐνῶ ἡ νύμφη ἐκάθητο μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς ὀπισθεν μεγαλοπρεποῦς παραπετάσματος, κρατοῦσα ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτῆς ὀξύστομον ἐγγχειρίδιον καὶ ἐν τῇ ἀριστερᾷ κύπελλον δηλητηρίου. Εἶχεν ὀρκισθῆ ν' ἀποθάνῃ πρὶν ἢ θῆσῃ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου τοῦ Χουρσίτ βέην.

Αἰφνης ἀκούει ὀπισθεν τοῦ παραπετάσματος ὅτι ξένος εἰσῆλθεν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ.

— Σελὰμ· ἀλείξιμου (εἰρήνην ὑμῖν), εἶπε φωνὴ τις λιγορὰ. Διέρχασθε ἐνταῦθα τὸν καιρὸν ἐν χαραῖς καὶ ἐν εὐωχίαις. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ καθίσω εἰς τὴν ὑμετέραν τράπεζαν, καὶ δι' ἀνταμοιβὴν θέλω τραγοδέσει ἄσματά τι.

— Διὰ τί οὐκ, εἶπεν ὁ Χουρσίτ βέης· τὸ παλάτιον θὰ ἦναι ἀνοικτὸν ταύτην τὴν νύκτα εἰς τοὺς ἀοιδούς καὶ τοὺς χορευτὰς, διότι εἶναι χαρὰ. Τραγοδέσέ μας λοιπὸν, ἂ σὶ κ (τραγοδιστὰ), καὶ θέλω σοὶ δώσει μίαν ὀράκα χρυσοῦ.

Εἶτα τὸν ἠρώτησε.

— Πῶς ὀνομάζεσαι;

— Σὶ νδὲ γκιουρούρσουνοζ (θὰ τὸ μάθετε μετ' ὀλίγον).

— Ἐπὶ παράδοξον ὄνομα, ἀνέκραξεν ὁ Χουρσίτ βέης μετὰ καγχασμοῦ, πρώτην φορὰν ἀκούω τοιοῦτον ὄνομα.

— Ὅτε ἡ μήτηρ μου, φέρουσά με ἐν γαστρὶ ὑπέφερε σκληρῶς κατὰ τὸν τοκετὸν. πολλοὶ τῶν γειτόνων ἐλθόντες ἠρώτων, ἐὰν ὁ Θεὸς ἔδωκεν αὐτῇ ἄρβεν ἢ θῆλυ· πρὸς τούτους ἀπεκρίθη, σὶ νδὲ γκιουρούρσουνοζ. Ἐκ τούτου μοὶ ἐδόθη τὸ ὄνομα τοῦτο.

Μετὰ ταῦτα ἔλαβε τὴν κιθάραν αὐτοῦ καὶ ἤρξατο ᾄδειν.

«Ἐν τῇ πόλει τοῦ Χαλάφ ἔπιον οἶνον ἀρωματωδῆ. Ὁ Θεὸς μοὶ ἔδωκε πτέρυγας, καὶ μετὰ πτήσιν τριῶν ἡμερῶν ἐφθάσα ἐδῶ.»

Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Χουρσίτ βέην, ἀνὴρ κτηνώδης, ἤρπασε τὸ ἐγγχειρίδιόν του καὶ ἀνέκραξε.

— Ψεύδεται, ἀναίσχυντε! Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἔλθῃ τις ἀπὸ Χαλάφ ἐνταῦθα ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν;

— Διὰ τί θέλεις νὰ μὲ φονεύσῃς; εἶπεν ὁ Ἄσικ. Οἱ ἀοιδοὶ συναθροίζονται συνήθως ἐκ τῶν τεσσάρων μερῶν τοῦ κόσμου εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μέρος. Οὐδὲν ζητῶ παρ' ὑμῶν· εἰσθε ἐλεύθεροι νὰ μὲ πιστεύσητε ἢ νὰ μὴ μὲ πιστεύσητε.

— Ἄς ἐξακολουθήσῃ, εἶπεν ὁ μνηστὴρ, καὶ ὁ Ἄσικ Κεριβ ἐπανέλαβε τὸ ἄσμα του.

«Ἐκαμα τὰς ἀπονίψεις τῆς προίτας ἐν τῇ κοιλάδι τῆς Ἀρζιανῆς, τὴν μεσημβρινὴν μου ἀπόνειψιν ἐν Ἐρζερούμ, πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ἐν Κὰρς καὶ τὴν ἐσπερινὴν μου ἐν Τιφλίδι. Ὁ Θεὸς μοὶ ἔδωκε πτέρυγας καὶ ἐφθάσα ἐδῶ. Μὲ ἔφερε λευκὸς ἵππος, ταχύς ὡς ἀστραπή, ἀπὸ τοῦ ὄρους εἰς τὴν χαράδραν καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὸ ὄρος. Ὁ Θεὸς ἔδωκε πτέρυγας εἰς τὸν δυστυχῆ Ἄσικ καὶ πετῶν ἦλθεν εἰς τοὺς γάμους τῆς Μαγούλ Μεγερῆ.»

Τότε ἡ Μαγούλ Μεγερῆ, ἀναγνώρισασα τὴν φωνὴν του, ἔρριψε τὸ δηλητήριον ἀφ' ἐνός καὶ τὸ ἐγγχειρίδιον ἀφ' ἑτέρου.

— Οὕτω κρατεῖς τὸν ὄρκιον σου; εἶπεν ἡ ἀκόλουθος τῆς. Λοιπὸν ταύτην τὴν νύκτα θέλεις συζευθῆ τὸν Χουρσίτ βέην;

— Δὲν ἀνεγνώρισας ταύτην τὴν φωνὴν, ἥτις μοὶ εἶναι προσφιλές, εἶπεν ἡ μνηστὴ, ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀνεγνώρισα.

Καὶ λαβοῦσα φαλίδα ἔκοψε τὸ παραπέτασμα. Μόλις δὲ ἰδοῦσα τὸν ἀοιδόν, ἀνεγνώρισε τὸν Ἄσικ Κεριβ, καὶ βλοῦσα κραυγὴν ἐβρίβθη ἐπὶ τοῦ

τραχήλου του . . . και ἀμφότεροι ἔπασαν λιποθυμήσαντες.

Ὁ ἀδελφός τοῦ Χουρσίτ βέη ἐφόρμησε κατ' αὐτῶν μετ' ἐγχειριδίου, ἕτοιμος νὰ διαπεράσῃ ἀμφότερους δι' ἐνός κτυπήματος, ἀλλ' ὁ βέης τὸν ἀνεχαίτισε λέγων.

— Πραῦνθιτι, ἀδελφέ. Μάθε ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, φέρε ἐν τῷ μετώπῳ γεγραμμένην τὴν ἀμετάκλητον ἀπόφασιν τῆς εἰμαρμένης.

Συνελθοῦσα ἡ Μαγούλ Μεγερεῖ ἠρυσθίασεν ἐξ αἰδοῦς καὶ καλύψασα τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν ἀπεσῶρη ὀπισθεν τοῦ παραπετάσματος.

— Οὐδέμια πλέον μένει ἀμφιβολία ὅτι εἶσαι ὁ Ἄσικ Κερίθ, εἶπεν ὁ Χουρσίτ βέης, ἀλλ' ἐξήγησον ἡμῖν πῶς ἐν τοσοῦτον ὀλίγῳ χρόνῳ ἠδυνήθης νὰ διατρέξῃς τοσαύτην ἀπόστασιν;

— Εἰς ἀπόδεξιν τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου, ἀπεκρίθη ὁ Ἄσικ, τὸ ξίφος μου θὰ κόψῃ λίθον, ἢ, ἐὰν ψεύδωμαι, ὁ λαιμός μου θέλει καταστῆ λεπτότερος τριχός· ἀλλὰ καλλίτερον, ὀδηγήσατε ἐνώπιόν μου μίαν τυφλὴν, ἥτις ἀπὸ ἑπτὰ ἐτῶν δὲν εἶδε τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ, καὶ θέλω ἀποδώσει αὐτῇ τὴν ὄρασιν.

Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἄσικ Κερίθ, ἥτις εὕρισκετο ἐν τῷ πυλῶνι, ἀκούσασα ταῦτα, ἔδραμε πρὸς τὴν μητέρα αὐτῆς.

— Μητέρα μου! ἀνέκραξεν. Ἀληθῶς εἶναι ὁ ἀδελφός μου, ἀληθῶς εἶναι ὁ υἱός σου Ἄσικ Κερίθ. Καὶ λαθοῦσα αὐτὴν ἀπὸ τοῦ βραχίονος ὠδήγησεν εἰς τὴν οἰκίαν τῶν συμποσιαζόντων.

Τότε ὁ Ἄσικ Κερίθ ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ τὸν βῶλον ἐκεῖνον τοῦ χρώματος, καὶ διαλύσας αὐτὸν ἐν ὕδατι ἐπέχρισεν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς μητρὸς αὐτοῦ λέγων·

«Ἀναγνωρίσατε πάντες ὑμεῖς οἱ ἐνταῦθα παρόντες τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Χεδρελέζ», καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἀνέβλεψε.

Μετὰ τοιοῦτον τεκμήριον, οὐδεμία πλέον ὑπελείπετο ἀμφιβολία περὶ τῶν λόγων αὐτοῦ, καὶ ὁ Χουρσίτ βέης ἐν λυπηρᾷ σιγῇ τῷ παρεχώρησε τὴν ὥραν Μαγούλ Μεγερεῖ.

Ἐμπλεως χαρᾶς ὁ Ἄσικ Κερίθ τῷ εἶπεν·

— Ἀκουσον, Χουρσίτ βέη, θέλω νὰ σὲ παρηγορήσω. Ἡ ἀδελφὴ μου δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ὥραία τῆς πρώτης μηνστῆς σου, οὐδὲ ὀλιγώτερον πλούσια, διότι εἶμαι πλούσιος. Δάθε λοιπὸν ὡς σύζυγόν σου αὐτὴν καὶ εἶτε ἐπίσης εὐτυχεῖς, ὡς θέλω καὶ ἐγὼ εἶμαι μετὰ τῆς προσφιλοῦς μοι Μαγούλ Μεγερεῖ.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ.

Ο ΤΟΥ ΠΕΡΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ.— Ἐν τῷ τυπογραφεῖῳ τῆς περουϊανῆς κυβερνήσεως ἐξετυπώθη ὀγκώδης τόμος ἐξ 850 σελίδων, περιέχων τὰ ἀποτελέσματα καταλόγου τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὸ 1876. Τὸ πρῶτον ἤδη ἐνηργήθη ἐν Περού ἡ σπουδαία τάτη αὕτη ἐργασία, καὶ μεθ' ὅλας τὰς δυσχερείας, ἃς ἀπῆντησεν διεξήχθη καλῶς. Ἡ ἐργασία αὕτη περιλαμβάνει α), τὸν κατάλογον τῶν χωρῶν, κατατεταγμένων κατὰ νομαρχίας καὶ παραλίους ἐπαρχίας, ἐπαρχίας, διαμερίσματα πόλεις, κώμας, χωρία· β'), τοὺς ἀστούς καὶ τὸν ἀγροτικὸν πληθυσμὸν γ'), τὴν διανομὴν τῶν γενῶν κατὰ τὰς αὐτὰς διαιρέσεις· δ'), τὴν τοῦ πληθυσμοῦ ἀναλογικὴν σχέσιν πρὸς τὴν κατεχομένην ἔκτασιν καὶ ε'), τὸν ὅλικόν πληθυσμὸν τῆς δημοκρατίας.

Αἱ πρώτισται διαιρέσεις περιλαμβάνουσι 18 νομαρχίας, 3 παραλίους ἐπαρχίας, 95 ἐπαρχίας, 765 διαμερίσματα. Αἱ χῶραι περιλαμβάνουσι 66 μεγάλας πόλεις, 68 μικράς, 1285 κωμοπόλεις, 487 κώμας, 6,200 χωρία καὶ 4,473 δεσποτείας. Ὅλικός πληθυσμὸς 2,699,945. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος περιλαμβάνει 1,365,945 ἀνδρας καὶ 1,334,000 ἧτοι 100 ἀνδρας πρὸς 98 γυναῖκας. Ἐν Εὐρώπῃ παρατηρεῖται ὅλος τούναντιόν, ἧτοι 46,60 τοῖς 100 ἀνδρας πρὸς 50,40 τοῖς 100 γυναῖκας. Ἡ ἀντίθεσις αὕτη, ἥτις δὲν ἀπαντᾷ μόνον ἐν Περού, ἀλλ' ὀρίσταται καὶ ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις, ἐν Βρασιλίᾳ, καὶ ἐν τῇ Ἀργεντινῇ δημοκρατίᾳ, ἀποδοτέα εἰς τὴν ἐποικίαν, ὀλίγα δ' εἶτι ἀρκοῦσιν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἰσορροπίας τῶν δύο γενῶν καὶ ἰδίᾳ ἐὰν γένηται οἰκογενειῶν ἐποικισίς.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Περού συμποσοῦνται εἰς 2,699,945 καὶ κατοικοῦσιν ἐπὶ ἐπιφανείας 1605 742 τετραγωνικῶν χιλιαμέτρων, ἧτοι 2 κάτοικοι ἐπὶ ἐνός τετραγωνικοῦ χιλιαμέτρου.

ΚΥΝΕΣ ΕΝ ΑΓΓΑΙΑ.— Κατ' ἐγγραφοῦν, κατατεθὲν πρό τιος εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, ὁ ἀριθμὸς τῶν κυνῶν ἐν Ἀγγλίᾳ βαίνει αὐξάνων. Ἴδου τὰ αὐθεντικά ἐξαγόμενα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1867, ὅτε ὁ ἐπὶ τῶν ζώων φόρος ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ συστήματος τῶν ἀδειῶν. Τὸ 1867, 828 328—τὸ 1868, 907 745—τὸ 1869, 1,806,000—τὸ 1870, 1,064 621—τὸ 1871, 1,123,023—τὸ 1872, 1,130,163—τὸ 1873, 1,176,262—τὸ 1874, 1,252,068—τὸ 1875, 1,302,158—τὸ 1876, 1,362,176 καὶ τὸ 1877, 1,492,176—Ἡ στατιστικὴ αὕτη ἀφορᾷ μόνον τὴν κυρίως Ἀγγλίαν καὶ τὴν Οὐαλίαν.

Ὁ ὑπεύθυνος Ε. ΠΑΠΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.